

Medlemsblad for DIS-Norge

SLEKT OG DATA

årgang 18 nr. 1 - 2007

Tema: Portretter

Innhold

Redaktørens spalte	3
Lederens spalte	4
Tema Portretter	
Portretter i Norge	5
Oslo Bymuseums fotosamling	8
Skanning av bilder	11
Fotografi i slektsforskning	15
Registre over norske fotografer og fotografisamlinger	21
Norsk-amerikansk samling ved Nasjonalbiblioteket	22
Folk på vidvanke	25
Filатели som hobby – nyttig også for slektsforskeren	30
Samfundet for dansk genealogi og personalhistorie	32
Slektsforum – DIS-Norges møteplass på Internett	34
Stategiutvikling i DIS-Norge	38
Foreningsstoff	
Tidsskriftomtale	40
Bokomtale	41
Diskalenderen	44

Forsidebildet

Fredrike Berg er født Fredrike Casimira Figenbaum. Hun var gift med oberstløytnant Ole Peter Sofus Berg (1841-1919) som var plassmajor på Akershus. Vi har ikke hennes fødselsdato, men hun døde i Oslo 15.mai 1931, og testamenterte selv maleriet til Oslo Bymuseum. Asta Nørregaard (1855-1933) var først og fremst portrettmaler. Hennes malerier i olje og pastell av Kristianias høyere borgerskap viser en sikker personkarakteristikk og fremragende ferdighet i materialbehandling.

Gjengitt med tillatelse av Oslo Bymuseum.

Medlemsblad for DIS-Norge.
Utkommer med 4 nummer
pr år

Abonnement for bibliotek
og liknende institusjoner kan
tegnes for kr 300 pr år

Annonser kan tegnes ved hen-
vendelse til kontoret
kontor@disnorge.no
Tlf: 22 36 11 22 mandag, ons-
dag og torsdag 9-15

DIS-Norge
Postadresse:
Postboks 6601 St. Olavs plass
0129 Oslo
Besøksadresse:
Ullevålsveien 1
epost: sd-bidrag@disnorge.no

Redaktør:
Tone Eli Moseid
slekt-og-data@disnorge.no

Neste nummer sendes ut i juni
2007. Siste frist for levering av
stoff er 17. april 2007.

Opplag: 8 800
Produksjon og trykk:
Stens trykkeri AS, Dilling

Design: Grongstad Grafiske

Redaksjonskomite:
Tone Eli Moseid, redaktør
Marit Bødtker
Finn Holden
Liv Marit Haakenstad
Jan M. Keus
Arnfinn Kjelland

ISSN 0803-0510
www.disnorge.no

Redaktørens spalte

Å drive med slektsforskning er omtrent som å samle på frimerker, mener mange. Bare vi har navn og årstall på anene, er vi fornøyd, og helst skal navne rekka nå så langt tilbake i tid som mulig. De fleste av oss vet at dette i beste fall er en seiglivet myte om slektsforskning. Det er ikke mange navn en skal ha i databasen eller notisboka, før en begynner å stille spørsmål om disse menneskene. Hvordan så de ut, hvordan levde de, hva hendte rundt dem som påvirket livet deres?

Portretter er viktige kilder for slektsforskere, enten det dreier seg om fotografier, tegninger, malerier, silhuetter eller andre teknikker som kvalifiserer som bilder av personer. Noen ganger sitter vi med en rekke opplysninger om en person, opplysninger og fakta som vi bruker for å danne oss et mentalt bilde av hvem denne personen var. Så får vi endelig tak i et bilde av vedkommende, et portrett som enten bekrefter noe eller like gjerne overrasker oss. Personen blir kanskje mer levende for oss, og trer fram fra historien mer i relieff enn som en todimensjonal figur. Slik kan portretter være med å gi "kjøtt på beinet" når vi leter etter opplysninger om slekta.

Vi skal likevel ikke glemme at portretter er viktige kilder som kan fortelle oss mye mer enn bare utseende og slektslikhet. Klærne vedkommende har på seg, gjenstander i bildet og positur kan fortelle noe om personens sosiale posisjon, kanskje noe om yrke eller rang, om velstand eller fattigdom. Samtidig forteller portretter mye om samtiden, noe som ingen andre kilder klarer å formidle like godt.

Portrettfotografier fra eldre tider sier kanskje ikke alltid sannheten, det var viktig å framstå som vellykket og velhavende når man lot seg fotografere, og gjerne i samme positur som de "store". Portretter er ikke bare fotografier, det kan også være malerier, for de som har aner som hadde råd til å få malt sitt kontrafei. I portrettfotografiets første periode skulle gjerne portrettet ikke være noe dårligere enn portrettmaleriene i form, symbolikk og positur. I

eldre tider var det populært med silhuett-klipping. Kanskje er du av de heldige som har noe slikt som minne etter noen aner?

Portretter er ikke noe som bare hører fortiden til. Fotografering har lenge vært en folkesport, og de fleste av oss har vel eskevis med både halvgamle og halvnye foto liggende og støve ned. Ta vare på dem før de blir borte! Skriv ned hvem som er avbildet, tid, sted og anledning! Og når du nå lagrer alle mulige opplysninger i databasen din, skann noen bilder også, og legg inn på den enkelte person. Eldre fotografier er kanskje ikke i så god stand lenger. Litt kunnskap om bruk av en bildebehandler kan kanskje hjelpe deg med å sette fotografiene tilbake til slik de var da de var nye – eller slik fotografen mente de skulle se ut. Det er å vise respekt for både fotografiet og fotografen.

I dette nummeret av Slekt og Data finner du et knippe med artikler som på hvert sitt vis gir kunnskap om portretter. Noen portretter befinner seg i store fotosamlinger, andre gjemmer seg i små perler av bøker ingen skulle trodd inneholdt slike bilder, og igjen andre sitter i et fotoalbum, klare til å skannes og gjøres tilgjengelig for andre.

Og helt til slutt: ikke et stygt ord om frimerkesamling. Filateli kan også være nyttig for en slektsforsker!

*Tone Moseid,
redaktør*

Foto: Chris Erichsen

Lederens spalte

Jeg har nå hatt anledningen til å besøke mange av lokallagene. Stort sett er det medlemsmøter jeg har kommet til og det setter jeg stor pris på. Dels får jeg anledningen til å treffe en del av medlemsmassen og høre hva de er opptatt av, dels får jeg anledning til å snakke om DIS og de tingene vi er i gang med. Fra slike møter får jeg med meg viktige synspunkter og inntrykk.

Noe av det jeg ofte spør om, er om det sitter folk i salen som har et album med bilder fra gamle dager, men uten informasjon om hvem som er på bildene. Så langt har det vært en stor andel av deltakerne som nikker bekreftende på dette punktet. Dessverre!

En tradisjonell slektsbok består gjerne av mange slektsdata mellom to permer. Etter hvert har mange også blitt flinke til å få med bilder. Dette gjelder også for bygdebøker. Nå nettopp fikk jeg den siste bygdeboka fra Budal, og ble gledelig overrasket over at den startet med en lang avdeling med bilder av både folk, hus og steder. Det gir et annet perspektiv over tingene enn rene kronologiske opplister av slektenes gang.

Det er faktisk vi som er aktive nå som kan gjøre noe med at neste generasjon ikke sitter igjen med informasjonsløse minner om det som var. Jeg er nesten sikker på at det store antall digitale foto som i dag blir knipset forsterker informasjonsmangelen – det blir så mange bilder at vi slett ikke rekker arkivere eller katalogisere dem.

Mange bilder av eldre mennesker kan være flotte som fotografier, men hvilken verdi har de hvis du kan fortelle at det er oldefar eller tippoldefar som er avbildet? Verdien blir nærmest uvurderlig og for en slektsforsker blir slike informative fotosamlinger en skattekiste. Men det er du som må gjøre jobben nå hvis kommende generasjoner skal få noe ut av dine bilder.

Torill Johnsen
leder

Foto: Liv Ofsdal

Portretter i Norge

- kilder for slektsforskeren?

AV TONE MOSEID

Vi kjenner vel alle Egypts vakre faraopretter, hugget i stein, malt på innsiden av gravkamre, eller formet som dødsmasker. Ønsket om å bli framstilt som vakker og majestetisk var sannsynligvis større enn ønsket om portrettlikhet. Kanskje var romernes skulpturer blant de første forsøk på å gjengi originalen så naturtro som mulig? Det nærmeste vi kommer dette i Norge, må være persongalleriet i stein på Vestfronten av Nidarosdomen, men reelle portretter er de nok ikke, verken figuren av Kong Sigurd eller apostelen Thomas. Billedhuggeren Knut Steen skapte debatt med sin Olavs-skulptur, så fremdeles er det viktig for oss at den som portretteres, framstilles på en måte som oppfattes som korrekt.

Når de første malte portrettene dukket opp i Norge, er ikke godt å si. Moten med malte portretter kom fra Europa, og det var som regel de velstående som hadde råd til slik luksus. De bemidlede, enten det var storbønder eller geistlige, lot seg portrettere sammen med hele familien, både døde og levende. Noen av disse maleriene hang gjerne i kirkene, som minne over en gavmild sambygding med god råd og mye makt. I den norske bondekunsten ser vi av og til figurer på rosemalte gjenstander, figurer som kanskje er portretter av bonden som bestilte kista. Portrettmaleriet som sådan lever i beste velgående, men er som regel fremdeles forbeholdt de velsituerte.

De finere lag av befolkningen klip- pet gjerne silhuetter av familie og venner, eller malte slike med fin pensel. Dette var svært populært på 1700-tallet, men også på 1800-tallet før de første fotografiene ble vanlige. Silhuetter gjengir jo bare omrisset av personen, men er likevel verdifulle som kilder i en periode da det var

et lite mindretall av befolkningen som kunne la seg portrettere. I dag er det bevart mange slike silhuetter både på museer og hos private.

Fotografiet kommer

På 1800-tallet ble fotografikunsten utviklet fra å være en eksklusiv og vanskelig tilgjengelig teknikk til å bli nærmest en folkesport. Folkesporten gikk først og fremst ut på å la seg fotografere, men etter hvert som teknikk og utstyr ble forbedret, ble det mange fotografer i aksjon, både som yrkesfotografer og som glade amatører. Fotoatelierer dukket opp i de fleste byer, og en del fotografer reiste også rundt og tok bilder på landsbygda. Selvsagt finnes

det mange landskapsbilder, men portrettene er sannsynligvis den viktigste inntektskilden til atelierfotografene, den gang som nå. Etter hvert ble det vanlig at alle hadde et fotoapparat med på ferie, i selskaper, ved høytider og ellers når det måtte være en gylden anledning til å knipse noen bilder.

Digitalteknikken

Så kom digitalkameraet, og etter hvert som prisen på kameraene sank, overtok digitalteknikken nesten helt og holdent hjemmefotograf-markedet. Det aller viktigste som skjedde, var nok likevel den muligheten som åpnet seg for å skanne fotografier, og for å bearbeide fotografiene videre i et bildebehandlingsverktøy. Pc'en og skanneren ble plutselig et viktig verktøy også for slektsforskeren.

Aldri før har mulighetene vært så

store for å skape portretter, gjenskape portretter, og spre dem ut for allmennheten, nærmest uten tanke for verken opphavsrett eller personvern. Og aldri før har det vært så viktig å ta vare på det som finnes, før det går tapt for alltid.

Adele Schopenhauer (1797-1849), selvportrett

Portrettsamlinger – har vi det i Norge?

Selvsagt har vi det – det er vel neppe en eneste kommune i Norge som ikke har hele rekka av ordførere hengende på veggen i kommunestyre- eller formannskapssal. Oslo Militære Samfund har et praktfullt portrettgalleri av alle våre konger fra 1814 og av norske offiserer helt tilbake til midten på 1600-tallet. Stortinget og Eidsvollsbygningen har sine portrettgallerier hengende på veggen, og ikke sjelden finner vi portrettsamlinger i bøker.

Men hvilke samlinger er egentlig tilgjengelige for det allmenne publikum? Et søk på internett gir ikke noe entydig svar. Trefflista inneholder en lett blanding av ”veggbilder”, databaser og arkivlister – i den grad det er mulig å søke opp noe slikt som ”portrettgalleri”, ”portrettsamling” eller ”portrett” på nettet.

Vesteraalens Dampskibsselskab har avlevert sitt bedriftsarkiv til Riksarkivet, og der finnes det en samling fotoportretter av personer tilknyttet selskapet 1941-1943. Om arkivet inneholder flere portretter, sier ikke arkivlista ikke noe om (<http://www.riksarkivet.no/hurtigruta/arkivliste.pdf>), men her gir i hvert fall Riksarkivet oss kunnskap om at disse portrettfotografiene finnes! Hva som ellers måtte befinne seg av portretter i både offentlige og private arkiv rundt i Norge, er ikke godt å si. Sannsynligheten for at det befinner seg skatter rundt i arkivene som en middels interessert slektsforsker er villig til å gi den høyre armen sin for å få tilgang til, er derimot antakelig svært høy.

Fotodatabaser – er de til hjelp?

De fleste arkiv, bibliotek eller museer med en viss respekt for seg selv har en fotosamling. En del av dem har også gjort en kjempeinnsats for å gi tilgang til samlingen via internett. Oslo byarkiv har lagt ut over en halv million bilder søkbart på nettet. Siden utgangspunktet er Oslo kommunes egen virksomhet, er det ikke enkeltpersoner som er i fokus. Avansert søk gir ikke mulighet til å søke på personnavn – er det registrert et navn, er det likevel mulig å søke i fritekstfeltet for å se om det blir treff.

Norsk folkemuseum har en stor bildesamling – her gir søkebildet en mulighet til å søke på personnavn. Også her er det neppe enkeltindividet som er i fokus – riktignok gir et søk på ”Nansen” treff på 27 bilder, men bare et fåtall av dem er portretter. Et søk på ”Johansen” gir 273 treff – blant annet får vi se fotografiet av Leif Johansen, som arbeidet ved Oslo seildugsfabrikk på Grünerløkka. Et lykketreff for de som har ham i databasen sin, men --- er det nå riktig Leif Johansen? Det vet vi ikke så mye om.

Galleri Nor markedsfører seg som ”Møteplassen for fotografi i Norge”, men Nasjonalbibliotekets fotodatabase forteller helst ikke hvor mange eller hvilke foto de har gjort tilgjengelig. Ved relanseringen inneholdt databasen 70.000 bilder, i 2006 var det 81.830 bilder tilgjengelig. ”Digitale versjoner av fotografier produsert i tidsperioden 1880-1970, med beskrivelser”, sier NBs nettsider. Datagrunnlaget er negativarkivet i Norsk folkemuseum etter fotografen Anders Beer Wilse (herunder også fotografier av Axel Lindahl), et utvalg av de beste fotografiene fra Sørfold lokalhistorielags arkiv etter fotograf Lyder Kvantoland, og fotografier etter vitenskapsmannen Ørjan Olsens reise til Sibir i 1914. Avansert søk gir mulighet til å søke på egennavn til bildet, og søket kan avgrenses til ”avbildet” – det åpner opp for direkte søk på portrettfotografier. Et søk på ”Johansen” som portrettert, gir blant annet treff på et fotografi fra Sørfold lokalhistorielags bidrag, med fotograf Lyder Kvantolands foto av Johannes Johansen på likstrå, Leirfjordgård, og med følgende opplysninger: ”Johannes Johansen omkom sammen med Hans Rasmussen, Leirfjordgård i ulykke på veiarbeid i Horndal i Sørfold i 1941. Bildet viser i tillegg enken Aminda. (ref. Johan Olsen).” Fotografiet er fra 1941.

Google er løsningen?

Det er ikke bare gamle bilder vi har behov for på jakt etter hvordan slekta ser ut, så kanskje har noen lagt ut på nettet bilder av både gamle og nye aner?

Hvis vi begrenser oss til å søke på norske nettsteder, er <http://images.google.no/> et bra utgangspunkt. Her kan det være verd å merke seg at verken Johannes Johansen fra Leirfjord, Fridtjof Nansen-bildene fra Norsk folkemuseum eller noe som helst fra fotodatabasen til Oslo Byarkiv dukker opp som treff, uansett hva du søker på. Det blir heller tilfeldige treff, og det er slett ikke alltid det er portretter som utgjør treffet – snarere tvert i mot. Likevel kan det være verd et forsøk.

Opphavsrett og personvern

Finner du et bilde på internett, er det sannsynligvis noen som sitter med rettighetene til det. Fotografen har uansett retten til å framstille eksemplarer og spre dem for allmennheten (for eksempel ved å legge dem ut på nettet), og den retten har han eller hun til 15 år etter utløpet av sitt dødsår, men likevel 50 år etter at bildet er laget. Den som portretteres har også et vern – det gjelder i 15 år etter utløpet av vedkommendes dødsår, med noen få unntak. Det lønner seg å sette seg inn i disse reglene – ofte er det ikke vanskeligere enn å be om lov til å gjengi bildet, eventuelt legge det ut på nettet. Det er så uendelig mye bedre å spørre først enn å oppleve i ettertid at noen synes det er leit å få bildet sitt lagt ut på nettet eller publisert i en slektsbok uten tillatelse. Les gjerne mer om dette i *Slekt og Data 1 – 2005*. Og husk: navnet på fotografen skal alltid oppgis, så sant det er kjent.

Etablering av et nasjonalt portrettmuseum i Norge?

I London finner vi National Portrait Gallery, et flott portrettgalleri rett ved Trafalgar Square. Galleriet ble stiftet i 1865, og var ment å være mer et historisk museum enn et kunstgalleri. Galleriet har en fantastisk flott samling av både malerier, fotografier, etsinger m.m., og har 10.000 portretter i basis-samlingen og 320.000 i arkivet. Galleriet er vel verd et besøk, men like interessant er kanskje den søkbare portrett-databasen, som inneholder over 92.000 arbeider, hvorav over 51.000 er illustrert. Et raskt søk på "Elizabeth" gir 1456 treff. Et søk på "Dahl" gir også en rekke treff, blant annet får vi opp flere portrettfotografier av Roald Dahl, den kjente britiske forfatteren av norsk avstamning. Galleriet kan besøkes på nettet: <http://www.npg.org.uk/>

Vil vi få noe liknende i Norge? Helt siden den kjente norske portrettmaleren Håkon Gullvåg tidlig på 1980-tallet ble kjent med den storslåtte samlin-

Foto av Emil Ellefsrud og oldebarnet Anne Lise, tatt på Skarnes ca 1947. Fotograf ukjent, privat eie. Ingen fotodatabase vil kunne fomidle det disse to bildene forteller.

gen til National Portrait Gallery i London, har tanken om et portrettmuseum ligget der som en spire. Han ønsket selv å etablere Norges første nasjonale portrettmuseum. Bygget er allerede ervervet; i 2004 kjøpte han Hospitalløkken 20a i Trondheim. Nasjonale portrettmuseer finnes over hele verden, et nært eksempel er Frederiksborgmuseet i Danmark, samt Sveriges Gripsholm slott som faktisk har ett av Europas eldste nasjonale portrettgallerier. Det er med andre ord på tide at også Norge får en tilsvarende institusjon, mener Håkon Gullvåg. I mellomtiden bruker han bygget til sine egne malerier og som atelier.

Portretter på nett

Er det på tide at DIS-Norge begynner å aktivisere seg når det gjelder foto, og spesielt portrettfotografi i Norge? De hav av fotografier som ligger uten vern, uten å bli skannet, uten å bli registrert og gjort søkbare - er ikke det et utmerket utgangspunkt for en stortilt dagnad, der DIS-Norge med sine snart 9.000 medlemmer kan gjøre noe for å få gjort denne kjemperessursen tilgjengelig for både slektsforskere og historikere? De fleste portrettfotografier forteller en historie, men den er mye tydeligere hvis vi vet hvem som er avbildet, slik at det går an å sette bildet inn i en kontekst. Da blir fotografiet også en viktig historisk kilde - for flere enn slektsforskerne

Oslo Bymuseums fotosamling

VEGARD SKUSETH, FOTOARKIVAR VED OSLO BYMUSEUM

Oslo Bymuseum ble etablert i 1905 og har siden 1909 holdt til i Frogner Hovedgård. Fra 1. januar 2006 inngår museet i den nye konsoliderte enheten Oslo Museum sammen med Internasjonalt kultursenter og museum (IKM) og Teatermuseet i Oslo.

Oslo Bymuseums fotosamling er en av de største og mest omfattende i landet. Dette er resultat av et aktivt og bevisst forhold til fotografi som egen,

verdifull kategori i museets samling helt fra starten. Fotosamlingen inneholder mer enn en million bilder på ulike registreringsnivåer, ca 120.000 er umiddelbart søkbare i kortkatalog eller dataprogram. Museet har også samlet malerier, tegninger og trykk i et uvanlig omfang for et kulturhistorisk museum.

Til sammen utgjør dette en bildesamling av stor betydning og

verdi. Den er i dag kanskje museets største aktivum. Å være leverandør av historiske bilder fra hovedstaden og lokalsamfunnet Oslo er en av de viktigste og mest omfattende oppgavene museet utøver. Daglig leveres bilder til forlag, presse, studenter, forskere og til et lokalhistorisk interessert publikum blant byens innbyggere.

Fotosamlingen

Fotosamlingen er bygget opp av større og mindre enheter. Alt fra spesielt interessante enkeltfotografier til fotograffirmaers komplette negativarkiver inngår i samlingen. Amatørfotografer har avlevert sine negativer, familier og enkeltpersoner sine private albumsamlinger, bedrifter sin fotografiske dokumentasjon av virksomheten. Flere viktige profesjonelle samlere har også overlatt sitt materiale til museet.

En svært detaljert - topografisk og biografisk - kortkatalog har vært inngangen til materialet. Bildene kan sies å være i to hovedgrupper: prospekt og portrett – eller stedsbilder og personbilder. I det omfattende katalogapparatet er nedfelt en unik lokal- og personalkunnskap. Dette er nå under konvertering til museumsdatabasen Primus, samtidig som katalogisering av nytt materiale pågår.

Samlingsbyggingen har stort sett skjedd ved mottak av gaver. Ofte kommer fotografier sammen med gjenstander eller dokumenter fra samme giver. Dette øker gjensidig objektene kildeverdi. Det har preget

Bernt Anker, ca 1790, malt av Frederik Petersen etter original av Jens Juel

museets samling at hovedtilfanget er gaver fra borgerlige miljøer i byen. Fortsatt er det også innenfor denne kategori det oftest kommer tilvekst. Selv om slagsiden avtar utover i etterkrigstiden, vil den alltid prege fotosamlingens profil.

I noen tilfeller har museet aktivt grepet inn for å berge materiale fra å bli kjørt på fyllinga, bli solgt til utlandet eller sakte bli ødelagt i uegnede oppbevaringslokaler. Her er det snakk om tildels store volumer, arkiver med hundretusener av glassnegativer, som det er plass- og ressurskrevende å håndtere. I enkelte tilfeller tar det lang tid før materialet blir tilgjengeliggjort for bruk, men det blir iallfall bevart.

Det har også hendt at museet må bestemme seg for å takke nei til gaver, og vi innser at det ikke er mulig å bevare alle fotografarkiver. Før en slik beslutning tas sees selvfølgelig materialet i sammenheng med hva Bymuseet og andre institusjoner til sammen allerede har bevart. Til dette er det sentrale registret over norske fotosamlinger et nyttig redskap. Registret (<http://www.nb.no/nmff/>) er et resultat av det velfungerende faglige nettverket som det organiserte fotobevaringsarbeidet på landsbasis har etablert.

Portretter i kunstsamlingen

Halvparten av museets kunstsamling består av portretter. Portrettsamlingen består av flere hundre malte portretter samt et par-tre tusen grafiske trykk og tegninger, foruten et stort antall byster. De viser kvinner og menn med forskjellig status og yrke. Vi finner både bedriftsherrer, ministre og andre

Fredrike Berg malt av Asta Nørregaard, 1893

offentlige personer, forfattere, billedkunstnere, vitenskapsmenn, trelasthandlere, grossererere, kvinnesakskvinner, bryggerieiere og byoriginaler.

Portrettene viser et tidsspenn og variasjon i teknikk og form, fra de eldste mørkladde presteportretter fra 1500-tallet til dagens mer moderne formspråk. Majoriteten av portrettene er imidlertid menn fra næringslivet fra perioden 1880-1920 - vårt "gubbegalleri" - som gir et visst monotont preg. De mange "gubbeportrettene" er nok først og fremst et resultat av gaver fra familie eller bedrifter som gjerne så sin forfar eller grunnlegger representert på Bymuseets vegger.

En betydelig andel av portrettene er utført av våre mest kjente kunst-

ner, som Edvard Munch, Christian Krohg, Eilif Peterssen, Kitty Kielland, Asta Nørregaard, Henrik Lund, Oda Krohg og Halfdan Strøm. Det finnes også et stort antall kopier etter kjente kunstneres portretter av viktige personer i byen.

Personbilder i fotosamlingen

De to hovedkategoriene, steds- og personbilder, viderefører innen fotografien tradisjoner og konvensjoner etablert av malerne. De tidligste atelierportrettene holder på poseringskonvensjoner fra de malte portrettene, og friluftsfotografene oppsøker malernes standplasser for å avbilde utsikter og utsnitt av byen med kamera

I begynnelsen er det de bemidlede og de med posisjoner i samfunnet som har råd til å oppsøke fotografen for å la seg portrettere. Negativ-positiv-teknikken, som raskt erstattet de første direktepositive teknikkene, åpnet for mulighet for å lage ubegrenset antall kopier av motivene. Det ble populært å samle og bytte fotografiske visittkort, prisen på tjenesten sank og ble en mulighet flere og flere benyttet seg av. På denne måten utvider spekteret av portretter i museets samling seg betydelig fra rundt 1860. Fra denne tiden og fremover er titusener av menn, kvinner, barn og familiegrupper å finne etter kronologi, alfabet og bestillingsnummer i negativarkivene, for eksempel etter fotograffirmaene Szacinski og Rude, som begge er bevart i Bymuseet.

I det store antall album i samlingen finner vi samme type portretter, men her samlet, organisert og presentert på en måte som har vært meningsfull for eierne: det er familien, slekten og bekjentskapskretsen som presenteres. Albumene er i hovedsak gitt museet som gaver, de fleste fra familier fra de ledende økonomiske og kulturelle sjikt i befolkningen. Albumene er rike kilder som benyttes mye.

I tillegg til de rene portrettarkivene etter Szacinski og Rude finnes portretter i arkivene etter oppdragsfotografer som Wilhelm Råger og All-Foto (Ørnelund og Rønning). Rigmor Dahl Delphin og Esther Langberg arbeidet begge for ukepressen, og arkivene etter disse inneholder portrett- og reportasjefotografering knyttet til mer eller mindre kjente personer. Museet har også avisen Tidens Tegns portrettarkiv fra mellomkrigstiden.

Kategorien personbilder omfatter etter hvert mye annet enn rene portretter. Både amatørfotografer og profesjonelle oppdragsfotografer avbilder mennesker i fritids- og arbeidsliv og ved ulike begivenheter i byen.

Stedsbilder

De eldste stedsbildene er representative prospekter: utsikt fra Ekeberg og fra Løvebakken mot Slottet, de stolte gårdene i Aker. De er fotografert av omreisende fotografer og av byens egen, hurtig voksende fotografstand.

Motivkretsen sprer seg raskt. Mange enkeltbygninger, gater og kvartaler blir fotografert, som salgsvare for turister eller på oppdrag fra grunneiere, byggherrer og entreprenører. Villaer, løkker og gårder blir for-

Malerne Halfdan Egedius og Lars Jorde fotografert i L. Szacinskis atelier i 1895. Med norsk skoglandskap som bakteppe, iført folkedrakter og med adskillig humor har de latt seg fotografere. Bildet er ett av en serie på åtte.

eviget med eier og familie poserende i forgrunnen. Mange i disse miljøene begynner selv å fotografere sine eiendommer og livet som utspiller seg der. De mer avanserte amatørfotografene beveger seg etter hvert rundt i hele byen og omegnen for å fange inn motiver på en måte som ofte har estetiske kvaliteter i tillegg til det saklig dokumenterende.

Tilgjengelighet

Bymuseets samling har vært under dataregistrering og digitalisering i flere år, så en stor del av samlingen er lett tilgjengelig. Forespørsler rettes helst skriftlig og besøk må forhåndsavtales. Det store gjennombruddet når det gjelder tilgjengelighet vil imidlertid først skje når samlingen blir søkbar på internett – antagelig i løpet av halvannet år.

Et sjeldent situasjonsbilde fra Christiania: Louise Broch blir fotografert i utendørs "portrettatelier", 1866.

Skanning av bilder

AV LIV MARIT HAAKENSTAD

Ulike skannere

Det finnes i dag flere ulike skannere på markedet, både når det gjelder merke og type. Den beste skanneren når det gjelder skanning av bilder, er den såkalte flatbedskanneren (planskanner). Her kan du åpne og legge bilder, bøker eller andre ting du vil skanne rett på en glassplate i størrelsen A4. Se gjerne litt på hva slags programvare som følger med skanneren også når du kjøper, for dette kan variere. Canon har hatt tradisjon for at ScanSoft OmniPage SE har fulgt med deres skannere. Dette programmet er et godt program for bearbeiding av skannet tekst. Hvis du også skal bruke skanneren til å skanne tekst, kan dette være et godt valg. Det viktigste er allikevel oppløsningen på skanneren.

Bildet viser en vanlig flatbed skanner. Foto: Liv Marit Haakenstad ©2007.

To begreper

Det er i dag ofte snakk om punktgrafikk, men for oss som har brukt Word Perfect (WP) i den tiden da vi brukte DOS eller Windows 3.11, var også vektorgrafikk et kjent begrep. De utklippbildene som ble brukt i WP var basert på vektorgrafikk.

Et bilde i punktgrafikk er bygd opp av bildepunkter, såkalte piksler satt opp i et enkelt rutenett. Bilder i punktgrafikk kan endres ned til den minste piksel, men denne bildetype er mer utsatt for tap av kvalitet. Dersom du har en illustrasjon i vektorgrafikk, er denne bygd opp av matematisk definerte linjer. Adobe Illustrator er et program som kan lage slik grafikk. Kjente filer for vektorgrafikk er pdf,

eps, wmf, ai eller svg. Men i denne artikkelen skal vi se mer på bruk av punktgrafikk.

Oppløsning

Oppløsning er hvor mange bildepunkter som skanneren klarer å lese av fra bildet. Når vi skanner et bilde vil en høyere oppløsning gi oss flere punkter, og et bedre utgangspunkt for bearbeiding av bildet. Skann gjerne bildet i så høy oppløsning som mulig for din skanner. Det finnes flere begreper når det gjelder oppløsning, men det er den optiske oppløsningen som er viktig. Den laveste oppløsningen på skanneren bør også være så høy som mulig, da bildet vil bli skannet i like mange punkter begge veier, slik som 2400 x 2400 dpi. Dpi står for dots per inches, og er antall punkter per tomme. Dersom bildet skal brukes til trykking, bør det ha en oppløsning på minst 300 dpi (bruk helst en høyere oppløsning), men skal du bruke det på skjermen eller Internett, holder det med 72 dpi.

Filformater

Det finnes mange filformater for bilder, men de vanligste er tif, gif og jpg.

• TIF (TIFF)

Tagged Image File Format (TIFF). Dette filformatet er nesten like mye brukt som JPEG. Dette er for lagring av bitmap-grafikk. Dette egner seg godt når bilder skal flyttes. TIFF-bilder kan være i sort/hvitt, gråtoner eller farger, og de kan ha en hvilken som helst oppløsning. Formatet støtter LWZ-komprimeringsmetoden, som er "lossless" (tapsfri) – den kan lage mindre filer uten at du mister viktig bilde-data.

• GIF

Graphics Interchange Format. GIF er et populært filformat for bitmap-grafikk (punktgrafikk), utviklet av CompuServe på midten av 1980-tallet. Det inneholder maksimalt 8-bits farger (256 farger) og bruker LWZ-metoden for komprimering. Dersom bildet inneholder skarpe kontraster, som man får ved å legge på tekst eller tegne i bildet, er GIF et velegnet format for Internett. Ettersom formatet

bare støtter 256 farger, får du ikke lagret bilder i full RGB-modus i GIF-format, men programmene tar selv hånd den nødvendige fargereduksjonen under lagringen. Det finnes en variant av GIF som heter GIF89a. Dette filformatet gjør det mulig å lage deler av bildet gjennomsiktig (transparent) for bruk på Internett.

• JPG (JPEG)

JPG eller JPEG = Joint Photographic Experts Group, en underkomite i standardiseringsorganisasjonen ISO. Dette er det mest brukte filformatet, også på Internett. JPEG-definisjonen er en standard for komprimering av stillbilder, slik at filene blir mindre. Ulempen ved JPEG er at det er en såkalt "lossy" komprimeringsmetode. Du mister en del data i komprimeringen. I beste kvalitet vil imidlertid bildet ikke være synbart forringet i forhold til originalen, selv om filen er redusert til en brøkdel. Når man åpner, redigerer og lagrer en JPEG-fil i et bilderedigeringsprogram, blir bildet komprimert på nytt og kvaliteten blir dårligere.

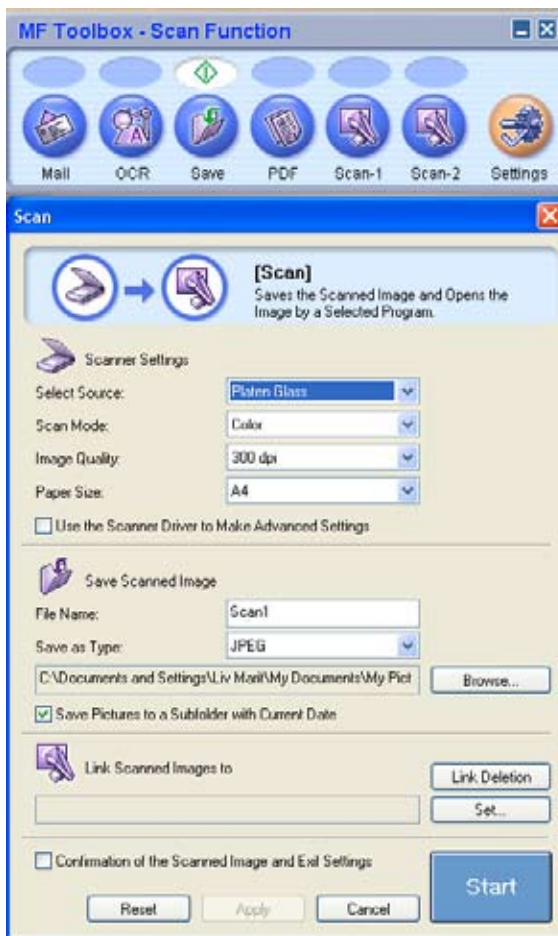
Reparer bilder med Adobe Photoshop Elements 5 (APE)

Dette programmet er ikke et gratis program, men koster rundt 700 kroner (www.adobe.no) dersom du laster ned programmet selv. APE er lillebroren til Adobe Photoshop, som koster betydelig mer i innkjøp, men har mange av de samme funksjonene. La oss se på et eksempel på hvordan man kan reparere et fotografi i denne typen programvare. Merk: vi har ikke foretatt en fullstendig reparasjon av dette bildet i denne artikkelen. Vi har brukt en Canon-skanner som utgangspunkt, og henviser derfor til Canons programvare. Undertegnede er heller ingen ekspert i faget, men kun en interessert amatør – dette er råd og tips som bygger på lang tids erfaring i bruk av slik programvare, som selvsagt har et mangfold av muligheter og finesser.

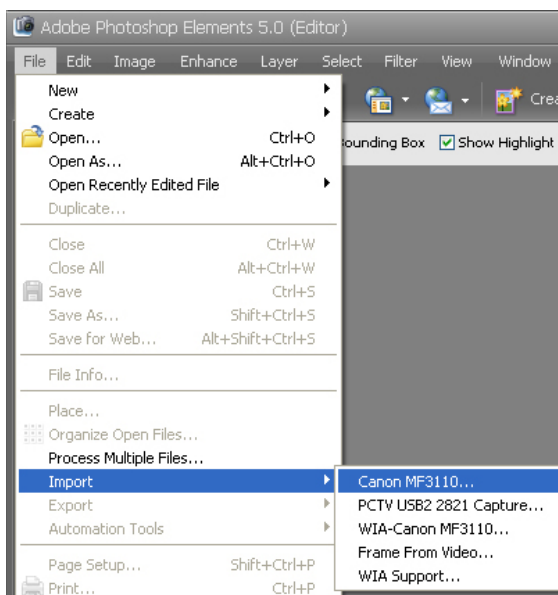
Når vi reparerer bilder skal vi ikke nødvendigvis gjøre endringer i bildet, men prøve å føre det tilbake til den standen som bildet var i da det ble tatt. Tenk på hvordan fotografen ville ha ønsket at bildet skulle vært i dag. Skal vi være tro mot kilden, er det kanskje heller originalkilden vi skal ha fokus på, framfor det slitte og skadde eksemplaret vi har foran oss i dag.

Bildet vi har brukt som utgangspunkt her er en familie fra La Crosse, Wisconsin. De er i familie med forfatteren. Dette bildet er kun skannet i 200 dpi. Derfor vil det heller ikke være så godt på trykk som ønskelig. Bildet er utlånt av Nancy Jack.

1. Legg bildet på skanneren med bildesiden ned, og skann bildet i så høy oppløsning som mulig på skanneren din. Du kan gjøre en del innstillinger i programvaren til skanneren før du skanner bildet. Da er det lettere å få et godt resultat.

Her kan du gjøre alle innstillinger i Canons programvare. Under Scanner Settings kan du velge farge, oppløsning (Image Quality) og papirstørrelse (Paper Size). Under Save Scanned Images kan du

skrive inn et filnavn og velge hvilken filtype du vil at filen skal lagres i. Nederst i bildet står det Link Scanned images to. Her kan du lenke et program til skanneren, slik at alt det du skanner blir åpnet i dette programmet – for eksempel Photoshop eller Photoshop Elements.

En annen mulighet er å hente bildet rett inn i et bildeprogram som for eksempel Adobe Photoshop Elements. Da velger du Import og navnet på skanneren din (se forrige side).

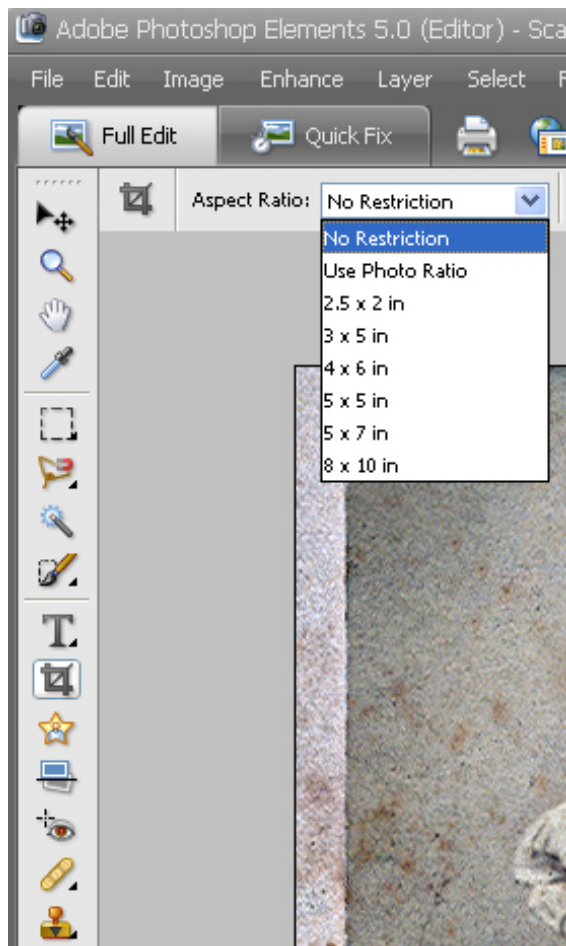

Slik så bildet ut da vi begynte å bearbeide det. Det er mange flekker, det er skader i bilder og det er satt et blått kryss med blyant på bildet.

2. Lagre bildet som en psd-fil (Photoshopfil) med en gang, eller tiff-fil. Dette er filformater der du ikke risikerer datatap på grunn av komprimering. Deretter lager du en arbeidskopi av bildet i en annen mappe. Åpne så arbeidskopien av det bildet du skal behandle.
3. Under Layers (lag) nederst til høyre i APE, høyreklikker du layeret Background, og velger Duplicate Layer. Gi det layeret et navn, som Bakgrunn rep.

Til venstre finner du de ulike vektøyene som er brukt for å reparere bildet. Forstørrelsesglasset (Zoom Tool) kan du bruke for å forstørre eller forminske bildet. Symbolet for plaster er Healing Brush Tool som hovedsakelig er brukt for å reparere bildet. Firkanten med strek igjennom som er markert her er Crop Tool. Dette brukes for å beskjære bildet. Under Aspect Ratio viser nedtrekksmenyen hvilke formater du kan bruke ved beskjæring av bildet.

4. Velg zoomverktøyet på venstre side (forstørrelsesglass), og zoom inn bildet.
5. I venstre meny velger du Healing Brush Tool. Pass på at du står i layeret (laget) vi kalte Bakgrunn rep (at dette er markert). Du kan regulere størrelse og hardhet på verktøyet i menyen øverst til venstre.

6. Hold Alt-knappen nede mens du klikker et sted i nærheten av der du skal reparere bildet. Vær nøye med å hente en farge som er så lik som mulig den fargen det skadede området skulle hatt.

Slik så bildet ut etter at vi hadde brukt Healing Brush Tool på bildet. En del av flekkene er borte. Også den store flekken har vi klart å fjerne fra bildet, samt det blå krysset, men flekken i farens ansikt er vanskelig å gjøre noe med. Denne burde kanskje vært bearbeidet i et eget layer, slik vi hadde hatt god kontroll over resultatet.

7. Vi laget et nytt layer og fortsatte med reparasjon av klærne.

Her har vi fjernet flere flekker i klærne. Hadde vi brukt mer tid på dette, kunne vi fått en jevnere farge i bakgrunnen og sceneteppet.

8. Bildet har ikke ligget rett på skanneren. Det er derfor nødvendig å rette det opp litt. Velg Image, Rotate og Custom når bildet skal finjusteres. Her kan du velge om bildet skal roteres mot right (høyre) eller left (venstre). Vi roterte bildet 0,8 grader mot venstre. Deretter beskjærte vi bildet ved hjelp av Crop Tool. Aspect Ratio var satt til No Restriction.

Bildet er rotert og beskjært. Man kunne ha fjernet eller reparert sidene på bildet for å få et bedre resultat.

9. De siste vi ønsker å gjøre med bildet er en justering av fargene. Ved å velge Enhance (forbedre),

Slik så bildet ut før vi startet bearbeidingen av det.

og deretter Auto Color Correction (automatisk fargekorrigering), fikk vi et noe skarpere bilde i svart/hvitt. Under Enhance vil du også finne flere justeringer for lys. Det finnes også støyreduksjon i Adobe Photoshop Elements 5, så bli kjent med programmet og de muligheter det har å by på.

10. Lagre bildet i tif-format eller jpeg ettersom hva du skal bruke bildet til.

Nyttig lesning:

- Om vektorgrafikk:
<http://no.wikipedia.org/wiki/Vektorgrafikk>
- Om oppløsning:
<http://www.dinside.no/php/art.php?id=17748>
- Om ulike bildeformater:
<http://www.diskusjon.no/index.php?showtopic=243425>
- Om reparasjon av bilder i Photoshop elements:
<http://www.webworksite.com/restorephoto.shtml>
- Om digitale bilder:
<http://www2.skolenettet.no/digitalebilder/>
- King, Julie Adair (2000): Digital fotografering for Dummies. IDG Norge Books AS.

Slik ser bildet ut etter å ha fjernet en del flekker, rotert, beskjært og korrigeret fargene.

Fotografi i slektsforskning

Fotografiet som historisk kilde

AV KRISTIN HALAAS

«Det er en grunnsetning i historisk metode at historiske spørsmål skal søkes besvart ved hjelp av relevante kilder. Som historikere, og dermed tradisjonelt ordmennesker, har vi da ikke lov til å overse at bilder utgjør en vesentlig og sterkt økende del av de spor av fortiden vi kaller kilder. Det kan ikke herske tvil om at kildesituasjonen for historisk forskning ble radikalt endret da fotografiet slo gjennom omkring midten av forrige århundrede.»

Innen slektsforskningen kan fotografiet være en uvurderlig kilde til kunnskap og glede, både for hobbygeneologen og forskeren. Knut Helle, professor i historie ved Universitetet i Bergen, kom med ovenstående i en artikkel i Arkivmagasinet. Helle refererer også den danske historikeren Kristian Erslev som trekker et skille mellom kilden som levning (rest) og kilden som beretning. Ved å observere og beskrive levningen - i vårt tilfelle fotografiet - fremstiller vi en del av fortiden, og vi kan indirekte trekke slutninger om større historiske sammenhenger levningen inngikk i. For fortsatt å referere Erslev kan vi trekke slike slutninger på tre beslektede måter:

1. Fotografiet kan sees som en virkning av bestemte årsaker i fortiden, portrettfotografering ble for eksempel meget vanligere etter at den fotografiske utviklingen gjorde at prisnivået ble overkommelig for vanlige mennesker.
2. Fotografiet kan sees som en del av en større fortidig sammenheng, hvor vi kan forestille oss den omgivende virkeligheten, som for eksempel økonomisk evne og sosial status hos avbildede personer.
3. Vi ser fotografiet som et produkt av bevisst og målrettet menneskelig virksomhet, og ut i fra det si noe om hensiktene bak dem.

Noen kilder er samtidig beretninger som inneholder et budskap fra avsender til mottaker. I så henseende kan fotografiet betraktes som fotografens mer eller

mindre bevisste beretning fra og om den situasjonen han gir et visuelt utsnitt av gjennom fotografiet.

Fotografiet skiller seg i denne sammenheng fra skriftlige eller muntlige beretninger; i den språklige beretning kan man ta seg store kunstneriske friheter hva angår tid, rom og sted, mens fotografiets direkte beretning er begrenset til det visuelle uttrykket og er bundet til eksponeringens her og nå.

Når vi bruker fotografier som kildemateriale er det flere spørsmål vi må stille. Det er en utbredt myte at bildet taler for seg selv, denne oppfatningen er for enkel. For å få en riktig forståelse av hva bildet kan si oss, er det viktig å være klar over at bildet en gang ble tatt med en bestemt hensikt, et bestemt formål, og er som sådan resultat av en bevisst prosess, et bevisst valg av tidspunkt og utsnitt. Vi må også huske at fotografens kunnskaper og utstyr hadde sitt å si for hva som var mulig å fotografere. For å tilegne oss kunnskap om hva, og ikke minst hvem, bildet forestiller, er det nødvendig med en rekke tilleggsopplysninger. Fotografiet må utsettes for de faste håndverksmessige grep i kildekritikken:

Opphavsbestemmelse: hvor er bildet tatt, når, av hvem, med hvilken teknikk, i hvilken sammenheng osv.

Innholdsbestemmelse: registrering og beskrivelse av det faktiske innholdet i det fotografiske utsnittet, tolkning av de menneskelige hensikter bak bildet, og de kulturelle betingelser i fotografens tid og miljø.

Bruklarhetsbestemmelse: Tjener dette fotografiet til det formål vi har tiltenkt det? Løser det vårt historiske problem? Her må man ta troverdighet og vitneverdi i betraktning. Fotografens evne (teknisk utstyr og ferdighet) og vilje (intellektuell kapasitet) må også tas i betraktning. Bruklarhetsbestemmelsen er avhengig av hva vi har kommet frem til i opphavs- og innholdsbestemmelsen.

Jo eldre bildet er, jo vanskeligere kan det være å få tak i de opplysninger vi trenger for å foreta opphavs- og innholdsbestemmelsen. Bildets kildeverdi henger nøye sammen med den sammenheng det befinner seg i. Er det i et familiealbum eller i et bedriftsarkiv? Eller er det kanskje et tilfeldig bilde

vi har kommet over? Fotografier som får beholde sin plass i en opprinnelig sammenheng vil som oftest være mer verdifulle for oss som kilde enn bilder tatt ut av denne sammenhengen. En fotosamling sett under ett, enten det er familiealbumet eller fotografiene i et bedriftsarkiv, kan gi langt flere innfallsvinkler til det fotografiske materialet enn løsrevne enkeltbilder. Selv om det er bare ett eller noen få bilder i et arkiv eller album vi er interessert i, vil sammenhengen bildet befinner seg i alltid gi oss verdifulle og ofte uunnværlige tilleggsopplysninger om nettopp det ene bildet som interesserer oss.

Når det gjelder fotografier av mennesker, som en genealog nødvendigvis må finne mest interessant, er det i fotografiets verden spesielt to steder han kan finne fotografier til hjelp i sitt arbeid, samt kilder til kunnskap om disse: i amatørfotografens arkiv og hos portrettfotografene.

I amatørfotografers arkiver, altså privatpersoners fotosamlinger, er det mulig å følge en families liv over et langt tidsrom. Konvensjonene, både for familieliv og fotografering, vil ha det slik at i disse albumene finner vi bilder fra såkalte «rites de passage» i familiemedlemmenes liv; perioder som kan hjelpe oss til å få noen knagger å henge slektens utvikling på.

Fødsel, dåp, konfirmasjon, bryllup og Post Mortem bilder som var vanlige frem til oppunder annen verdenskrig.

I fotografiets barndom var portrettering den sikreste inntektskilde for den profesjonelle fotografen. Hit gikk man med sin nye make, med sine håpefulle små - eller kanskje uten noen spesiell foranledning i det hele tatt. Man pyntet seg med moderne nye klær og fikk tatt et portrett eller visittkort, som ble klistret inn i staselige skrytealbum og sendt til slekt og venner.

Identifisering og datering

Identifisering av fotografiet innebærer å sammenholde opplysninger om bildet og de opplysninger man kan lese ut av det. Bildets verdi som kilde er avhengig av at det er ordentlig identifisert og i dette spillet er alle brikker like viktige. Små saksopplysninger som i utgangspunktet virker ubetydelige, kan bidra til å identifisere bildet.

Et svært viktig hjelpemiddel til datering av fotografier er kunnskap om draktmote. Især i øvre skikt av befolkningen kan man følge motens svingninger, og man trakk jo som oftest i finstasen når man skulle «lade sig affotografere». Dessverre finner man ikke særlig mye om dette emnet i norsk litteratur, og kildene til 1800-tallets drakthistorie dekker ofte bare de øvre klasser. Vi har bevarte plagg, f. eks. på kunstindustri- og folkemuseer, vi har portretter og billedkunst, fotografier, brev, memoarer, motejournaler, kvinnemagasiner osv. Hva arbeidere og fattigfolk gikk kledd med vet vi derimot mindre om. Fotoarkiver over fanger og straffedømte ble imidlertid etter hvert vanlig ved forskjellige straffeanstalter.

Fotograf: Johan H. Lorentzen. Fotoet er tatt i Enebakk ca 1900-1910. Barnets navn er ukjent.

Den lille piken på det gamle bildet, hvordan kan vi vite om det er en stolt mor som har sydd kjolen, eller om denne typen kjole var vanlig blant småpiger og typisk for perioden? Vi vet at utenlandske motejournaler var i omløp i Norge fra 1860-årene, særlig franske «Journal des Demoiselles» og tyske «Der Bazaar». Disse ble gitt ut med håndkolorerte tegninger, beskrivelser og mønsterark, og inspirerte nok mang en mor og sydame. Man kan være heldig å finne en nesten lik kjole i et magasin, dermed kan man med ganske stor sikkerhet datere bildet til omkring eller helst etter denne tiden. Når det gjelder barnemoter var disse svært ofte en kopi av voksenmotelene, skjørt og bukser kunne riktignok være noe kortere og passformen noe behageligere, men ellers var barneklærne voksenklær i miniatyr. Innen draktmoten kan man altså finne mange gode dateringsgrunnlag. Et godt eksempel er den såkalte Garibaldi-blusen. Den kom på moten i begynnelsen av 1860-årene, og var faktisk inspirert av den italienske hærfører og frihetsskjemper Giuseppe Garibaldi. Garibaldi og hans 1000 frivillige menn, kalt Rødskjortene p.g.a sin påkleddning, reiste i mai fra Genova til Sicilia for å erobre øya. Dette klarte de i juni, og senere gikk de over stredet og erobret også Napoli. Garibaldi-blusen (for damer!) var i rødt ulltøy pyntet med svarte bånd og knapper, den hadde en liten krave og en sort kravatt i halsen og skulderklaffer. Garibaldi ble også assosiert med en jakke som var hoftelang og vid. Treffer man på disse plaggene i gamle fotografier kan man være sikker på at fotografiet er tatt i løpet av første halvdel av 1860-årene.

På samme måte som draktmote kan være til hjelp i dateringen, kan også stillhistorien være det. Når det gjelder innendørs bilder må man selvfølgelig være klar over at det bare var de rikeste som hadde råd til å kjøpe de seneste møbelmotelene. Perioden mel-

lom Biedermeyer og Art Nouveau (ca. 1850-1895) kalles historismen. Dette betegner en periode med tilbake ripen til eldre stilarter, og vi har nyrokoko, pseudogotikk, nyrenessanse osv. Dette gjelder både møbler og arkitektur. En oversiktsbok med stilarter og møbelhistorie kan altså være et meget godt hjelpemiddel til datering.

Vi har her tatt for oss noen konkrete kilder til dateringsgrunnlag, og vil nå behandle metoder for identifisering, som er mer avhengig av opplysninger omkring bildet enn opplysninger i bildet selv. Datering og identifisering er imidlertid tett forbundet med og ofte gjensidig avhengig av hverandre. Det er derfor bare et formidlingsgrep å skille dem ad slik vi har gjort her.

Fremgangsmåten ved identifisering:

- hjemmebesøk
- Fotoutstillinger
- Publikasjon i lokale tidsskrifter / aviser

Kilder til identifisering:

- Aviser, opplysninger om fotografen, hvor / når han / hun virket
- Registeret over eldre norske fotografer (<http://www.nb.no/nmff/>)
- Arkivmateriale etter fotografer / firma; journal, kundekartotek, forretningskorrespondanse
- Personopplysninger i offentlige kilde materiale; kirkebøker, folketellinger, yrkesregistre, gamle kataloger over foto- og monteringsmaterie ll kan være til hjelp ved datering
- Fotografiet selv: en nøye gransking av fotografiet. Små detaljer som er lette å overse, kan være den avgjørende ledetråden til identifisering av personene på bildet. Gatenummer eller navneskilt om bildet er tatt utendørs, bygninger. Sammenlikning med tegninger / malerier / andre identifiserte bilder osv.

Kombinering av kilder:

Både når det gjelder datering og

identifisering av fotografier, er ofte en kombinasjon av kilder nødvendig. Kunnskap om fototeknikk kommer også meget godt med. Har man i bakhodet en kronologisk liste over perioden forskjellige typer film, kamera, trykk og kopieringsteknikker ble brukt, er dette til stor hjelp. Døde tippoldefar egentlig før eller etter 1850? Jo, bildet er en ambrotypi, ergo må tippoldefar ha levd i hvertfall til 1856! (De forskjellige teknikker med deres kjennetegn skal vi komme tilbake til.) På denne måten kan man klare å plassere bilder innenfor en omtrentlig tidsramme. Fra aviser og yrkesregistre, og fra Registeret over eldre norske fotografer, kan man utarbeide en oversikt over hvilke fotografer som var virksomme hvor til hvilke perioder. For utendørs bilder av mennesker kan kjennskap til arkitekturen på det gjeldende sted, og endringer i denne komme godt med. Slik kan man få sted- og tidfestet et fotografi og ut i fra dette kanskje komme nærmere identiteten til de avbildede personer. Klesdrakt, oppstilling og positur sier som regel noe om innbyrdes statusforhold mel-

lom de avbildede personene. Var det han far sjøl på garden, drengen eller odelsgutten? Var det før eller etter annekset på huset ble bygd? I arbeidet med identifisering og datering er det altså viktig å konsultere kulturhistorisk ekspertise med kunnskaper om forhold som draktmote, arkitektur, samferdsel og arbeidsliv.

I enkelte tilfeller vil man være avhengig av å oppspore fotografen. Sett at man har et fotografi med årstall og nummer, men ingen navn hverken på fotograf eller avbildet person. Viktige kilder til kunnskap er som nevnt ovenfor, samtaler med eldre mennesker på stedet, annonser i gamle aviser, Norges Fotografforbunds medlemskartotek (stiftet 1894) og yrkesregistre og gamle telefonkataloger. Når vi har funnet hvilke fotografer som var aktive på stedet i den gjeldende perioden, kan vi ved hjelp av deres fødsels- og dødsår, hvor de fikk sin utdanning og når denne ble avsluttet forhåpentligvis eliminere oss frem til den aktuelle fotografen. Ved å oppspore fotografens navn kan man også være heldig å finne frem til dennes arkiver, hvis de er bevart, med navn

Disse småjentene gikk neppe kledd slik til daglig. Kanskje har de kledd seg ut for fotografen? Foto: Johan H. Lorentzen, Enebakk ca 1900-1910.

på avbildede personer. Fotografiene er ofte utstyrt med firmatrykk eller etikett på baksiden. Når man først vet navnet på fotografen kan derfor stemplet eller etiketten, som ofte ble endret flere ganger i løpet av en karriere, være gode ledetråder til datering av bildet. Som et eksempel på dette kan nevnes at kunsthistorikeren Per Jonas Nordhagen i sin bok «Photograf M. Selmers Bergensbilder» laget en kronologisk liste over Selmers etiketter.

Eldre bilder og deres kjennetegn

Her vil vi begrense oss til å beskrive hva som kjennetegner noen av de forskjellige teknikkene; det vil føre for langt å gå nøyere inn på kjemien.

Daguerreotypiperioden 1840-1860

I 1839 offentliggjorde L.J.M. Daguerre den første brukbare metoden for å fremstille bilder ved hjelp av optikk og kjemi. Underlaget er en forsølvet kopperplate, og hvert bilde er unikt, dvs. man finner ikke kopier i den forstand vi i dag er vant til å tenke når det gjelder fotografier. Overflaten på kopperplaten har et blankt speilliknende lag med sølv. Bildet ble ofte lagt i et etui, og det fremtrer som positivt eller negativt etter som hvordan lyset faller på det.

Ambrotypi (ca 1855-65)

Positivt sølvbilde i kolloodiumemulsjon på opak ikke-reflekterende glassplate. Sees som positiv bare når den sees mot en mørk bakgrunn i reflekterende lys.

Våtplateperioden 1860-80

Våtplateteknikken er en positiv/negativ teknikk, og er i prinsippet lik den vi benytter i dag. Her ble glass brukt som base for det lysfølsomme stoffet og bindemidlet. Fotografen måtte selv legge emulsjonen på platen, og bildet måtte eksponeres straks, før emulsjo-

nen tørket. Kopiene ble fremstilt på papir ved hjelp av kontaktkopiering.

Tørrplater og rullefilm ca 1880-1900

Fra 1870-årene ble våtplaten gradvis skiftet ut med prefabrikkerte tørrplater en kunne kjøpe i butikken. Nå brukte en gelatin i stedet for kolloodium i emulsjonen. Bildene ble kopiert på papir.

Råd og vink om innsamling og oppbevaring av fotografier

Innsamling eller oppsporing av fotografier, hvem fotograferte hva?

I Registeret over norske fotografer og fotografiske samlinger er det registrert over 40 millioner fotografier. Dette kan virke som et ufattelig tall, men vi skal huske på at enorme deler av det totale antallet fotografier i Norge er tatt i de sist par tiårene. I fotografiets barndom, 1840-60, var samtlige fotografer profesjonelle daguerreotypister. Antallet var lite, og fotografene reiste fra by til by og tilbød sine tjenester.

I 1860-årene kom våtplateteknikken som muliggjorde kopiering av et ubegrenset antall kopier fra et negativ. Prisen falt og antallet øket, og i tillegg til portretter og gruppebilder ble nå by- og landskapsprospekter vanligere. Fotografene blir «fastboende»; i denne perioden finner vi de første bygdefotografene.

Tørrplaten ble introdusert rundt 1880 og forenklet teknologien. Antall profesjonelle fotografer øker, og det blir i tillegg mulig for ikke teknisk kyndige å ta bilder. Offentlige etater begynner også å bruke fotografer til å dokumentere sin virksomhet, og rasterteknikken muliggjorde trykking av fotografier i aviser og bøker.

Nitratfilmen (i bruk fra ca. 1890 til etter 2. verdenskrig) åpnet for amatørfotografering i stor stil, med gjennomslag rundt 1920.

Hvor kan vi forvente å finne materialet?

Det er rimelig å anta at 90 % av de bildene som er tatt før 1920 ble tatt av profesjonelle fotografer. Glassplater ble tatt vare på i tilfelle nye bestillinger, og hvis et fotograffirma ble solgt fulgte som regel platesamlingen med. En kan også finne fotografisk materiale hos offentlige etater som skoler, fengsel, sykehus, bedrifter.

Disse litt tørre fakta kan gi oss en god pekepinn om hva slags fotografiske materiale som sannsynligvis kan finnes hvor og fra hvilken periode. Det er for eksempel usannsynlig, for ikke å si umulig, å finne bilde av oldemors grandtante Oline på setra i 1849. Hvilken daguerreotypist skulle ta med seg tungt og komplisert utstyr opp i fjellheimen?

Oppbevaring av fotografisk materiale

Det er først i de siste tiårene at fotografiet er blitt tatt på alvor som fullverdig kildemateriale i tradisjonsrike institusjoner som museer, biblioteker og arkiver. Samtidig med dette er det vokst frem en forståelse for at fotografiet stiller andre og til dels strengere krav til oppbevaringsforhold enn tradisjonelle arkivalia. Fotografiet inneholder ikke noe klart og entydig budskap som skriftbaserte kilder gjør. Om et dokument er krøllet og smuldret i kantene, om det er gulnet og falmet, men bokstavene likevel lar seg tyde, ja da er jo kildeverdien fortsatt intakt. Det samme gjelder ikke for fotografiet. Bildets informasjonsverdi ligger i hele det bildemessige motivet, og kildeverdien kan minke drastisk selv ved mindre fysiske skader.

Derfor vil vi her ta kort for oss hvilke forhåndsregler man kan følge for å unngå nedbrytning i det fotografiske materialet. Etablering av ideelle oppbevaringsforhold for fotografier er ressurskrevende, og vi vil ikke gå inn på det her, men ta for oss de ting man så og si kan gjøre

på kammerset. Vi vil heller ikke gå særlig nøye inn på nedbrytningsprosesser i fotografisk materiale. Dette er beskrevet i tidligere publikasjoner fra Fotosekretariatet, og som kan bestilles fra ABM-utvikling. Vi må likevel kort nevne forskjellen på interne og eksterne nedbrytningsfaktorer, og sammenhengen mellom disse.

Interne nedbrytningsfaktorer: Gjennom tidene er det mange forskjellige materialer som har vært brukt i underlag og bindemidler. Mange av disse er sammensatt av stoffer som ikke er særlig bestandige. I tillegg er ofte en rekke forskjellige kjemikalier brukt underveis i prosessen; til fremkalling, fiksering, toning osv. Ofte blir ikke bildene utskylt tilstrekkelig, slik at det blir igjen rester av kjemikalier i fotografiene. Disse restkjemikalierne kan forårsake alvorlige skader. Uten å gå nærmere inn på de kjemiske årsakene til det, kan vi litt forenklet si at den interne nedbrytningen akselereres ved dårlige oppbevaringsforhold. Intern nedbrytning kan forsinkes ved gode oppbevaringsforhold.

Eksterne nedbrytningsfaktor: Brann, oversvømmelse, mekaniske slitasje, klimatiske forhold. Høy temperatur og luftfuktighet virker direkte på fotografiet ved å bløte opp emulsjonen, omvendt; ved lav temperatur og luftfuktighet kan emulsjonen tørke ut og bli sprø og porøs. Hyppige svingninger i klimaet vil kunne ha samme virkning.

Disse tre konfirmasjonsbildene er alle tatt i Enebakk av samme fotograf, lærer Johan H. Lorentzen. Vi kan se moten forandre seg over tid, fra de strenge, høyhalsede, sorte kjolene med hansker, via et innslag av hvite kjoler; og over til kortere skjørt og løsere liv. Bildene er antakelig tatt i tidsrommet 1900-1920.

Som vi ser er altså temperatur og luftfuktighet Alfa og Omega i oppbevaringen av fotografier.

Mekaniske skader og nedbrytning forårsaket av f. eks. luftforurensning, dårlig emballasjemateriale, skadelige stoffer i reoler, veggmalning, mikroorganismer osv, kan forsinkes ved riktig oppbevaring.

Noe forenklet kan vi si at det beste oppbevaringsklima for fotografier er ved 15-20 C og 30-40 % RH (Relative Humidity). [Relativ Fuktighet] Uten andre hjelpemidler enn et termometer, kan man komme ganske langt ved hjelp av kunnskaper og litt sunn fornuft. Nedenfor er oppstilt noen retningslinjer:

Lokalet

- bør ikke ligge i kjeller (ofte for fuktig luft) eller loft (ofte store temperatursvingninger)
- bør være brannsikret
- unngå luftforurensning (områder med industri og tungt trafikerte veier)
- velg lokaler som er relativt kjølige og tørre døgnet rundt, året rundt
- unngå sydvendte rom (pga soloppvarming)

Om man har mulighet til det, bør man velge et rom som ligger midt inne i en bygning, dvs. ikke øverst eller nederst, og uten vinduer. Hvis man ikke har mulighet til å velge et vindusløst rom, velger man det rommet med minst direkte solbelysning og -oppvarming. Rommet bør ikke være et gjennomgangsløse til andre rom eller kontorer, og det bør ikke være permanente arbeidsplasser i rommet.

Innredning

- det bør ikke brukes innredning som avgir skadelige stoffer
- unngå lakk og plastmaling (innholder bløtgjøringsmidler som avgis over tid)
- unngå alle former for tre og plastprodukter
- velegnet materiale er brennlakkerte

skap/reoler, anodisert aluminium eller rustfritt stål

- innredningen bør ikke plasseres nær vann- eller varmeinstallasjoner

Emballasje

Emballasje beskytter fotografiene for mekanisk slitasje, lys, støv, fett osv. Har også den fordel at tilvekstnummer / protokollnummer e.l. kan markeres på emballasjen i stedet for på bildet.

- Materialet må være kjemisk nøytralt (pH=7, det finnes testpenner for pH-verdi), og må ikke være tilsatt alkalisk buffer
- Unngå syreholdig lim i skjøter og lignende
- Emballasjen bør være porøs nok til å "puste"
- Plastemballasje må ikke inneholde PVC

Gjenfinningssystemer

Så lenge fotosamlingen er liten og oversiktlig er det begrenset behov for gjenfinningssystem. Ettersom samlingen når et visst omfang kan man begynne å tenke på hvordan man skal lette tilgangen til materialet. Hva slags gjenfinningssystem man velger, må nødvendigvis avspeile hvordan man bruker materialet, hvem som bruker det osv. Det ideelle må være at man raskt finner frem til det bildet man er ute etter.

Avslutning

Jeg var lenge så heldig å ha besteforeldre i live. Av og til når jeg kom på besøk hos de gamle spurte jeg om noe som hadde med slekta å gjøre, for da visste jeg at morfar kunne snakke i timevis. Han dro frem den gamle brune pappkofferten med gulnede bilder i revnede konvolutter, pekte og viste og var bare glad. Lykkelig for å få lov til å snakke om noe som opptok ham. Det endte med det samme hver gang; «Men morfar,» sia jeg, «du må skrive ned hvem disse menneskene er og når og hvor bildene er tatt! Tror

du vi husker dine historier når du er borte?».

Vi som jobber med fotografi til daglig vet dette. Dere som jobber med slektsforskning vet det også. For å høyne kvaliteten på de kildene vi bruker - både når det gjelder foto og slekt - må vi formidle viktigheten av at levningene har noen opplysninger knyttet til seg, ellers kan verdien lett svekkes. For i tillegg til de grunnlag for datering og identifisering som jeg har skissert ovenfor er «de gamle»'s førstehåndskunnskap om personer og situasjoner av uvurderlig verdi! Uten denne kunnskapen kan fotografiene lett reduseres til morsomme klenodier vi ikke har noen bruk for annet enn som pynt og kuriosia.

Litteratur:

- Helle, Knut: «Fotografiet som historisk kilde», Arkivmagasinet 1/92
- Roger Erlandsen: Pass nu paa, nu tar jeg fra hullet, Om fotografiens første 100 år i Norge 1839-1940, Milano 2000
- Kristin Halaas: I fotografens regi, norsk portrettfotografi 1860-1910, Hovedoppgave, Oslo 2001 Utgitt i serien Bildet lever, bidrag til norsk fotohistorie, 2004/5
- Peter Larsen & Sigrid Lien: Norsk fotohistorie, frå daguerreotypi til digitalisering, Oslo 2007
- ABM-Skrift #1: Hege Oulie: Digitalisering av fotosamlinger
- ABM-skrift #34: Ut av mørkerommet. Forvaltning av kulturhistorisk fotografi i Norge

Kristin Halaas er leder for Vefsn museum, som er en del av Helgeland Museum. Hovedfag i kunsthistorie. Skrev hovedoppgave om bruken av baktepper og rekvisitter i norsk portrettfotografi 1860-1910. Aktiv i Norsk fotohistorisk forening.

Artikkelen er tidligere publisert i Gjallarhorn nr. 19, 1997.

Registre over norske fotografer og fotografisamlinger

Ragna Sollied utga "Eldre bergenske fotografer" i 1967 og "Eldre norske fotografer" i 1972. På bakgrunn av disse bøkene utarbeidet Susanne Bonge "Eldre norske fotografer. Fotografer og amatørfotografer i Norge frem til 1920" som ble utgitt i 1980. Bøkene har opplysninger om ca. 800 fotografer og amatørfotografer som startet sitt virke før 1920. Sekretariatet for fotoregistrering laget først et register over fotografer bygget på disse bøkene og senere et register over fotosamlinger. I 1989 ble boka "Norske fotosamlinger" utgitt av sekretariatet.

I 1992-93 ble det laget en database over registret av fotografer og fotosamlinger i Norge. Basen inneholder langt flere opplysninger enn de nevnte bøkene. Tidsrammen er utvidet og antallet fotografer er langt større.

Tilveksten baserer seg i hovedsak på opplysninger fra spørreundersøkelser til ulike institusjoner, men også på en rekke andre kilder; lokalhistoriske publikasjoner, museumsårbøker, ulike publikasjoner med artikler om fotografer i Norge, arkivmateriale og Fotosekretariatets korrespondanse-, saks- og klipparkiv. Opplysningene er ført inn i registeret med kilde- og litteraturhenvisninger.

I dag har Nasjonalbiblioteket ansvaret for drift og skal også videreutvikle registret over fotosamlinger, mens Preus museum skal ha ansvaret for fotografregistret.

Det er tre innganger til basen - fotograf, motiv, og eier/institusjon - hver med sitt søkeskjema.

Når man skal søke i basen, må man først velge en inngang. Så fyller man ut ønsket antall felt og sender søket. Treffene vises som en liste. Man kan gå fram og tilbake mellom denne listen og treffene eller videre fra treffene "innover" i basen. Har man søkt etter en fotograf, valgt den man tenkte på fra trefflisten og sett på opplysningene om ham eller henne, kan man gå videre gjennom fotosamlingen der vedkommende er representert til eier/institusjon. Under eier/institusjon kan man undersøke andre samlinger i eiers/institusjonens eie eller fotografer som er representert der. Dette søket kan også gå motsatt vei, fra eier/institusjon til fotograf.

Kilde:

<http://www.nb.no/nmff/index.php>

Norsk-amerikansk samling ved Nasjonalbiblioteket

AV DINA TOLFSBY

Norsk-amerikansk samling i Nasjonalbiblioteket

består av materiale som berører emigrasjonen fra Norge til Nord-Amerika. Samlingen ble opprettet i 1958 da institusjoner og privatpersoner i Amerika donerte en betydelig samling bøker og skrifter til biblioteket (tidligere Universitetsbiblioteket i Oslo). Det norsk-amerikanske materialet kan inndeles i en rekke emner: emigrasjonen fra Norge og reisen til Amerika, emigrantenes liv i Amerika, innvandrerhistorie i romanform, litteraturhistorie, borgerkrigen, kirkehistorie, bygdelagene i Amerika, norsk-amerikansk presse, dagbøker og amerikabrev, biografier og emigrantsanger. Avdelingen har også en stor samling norsk-amerikanske aviser og tidsskrifter.

Alle dokumentene kan brukes på leseplassene i Norsk-amerikansk samling. Det må finnes to eksemplarer av en bok for at den skal kunne lånes ut. Det er anledning til å bestille fotokopier av materiale (sidepris). Nasjonalbiblioteket kan gi veiledning når det gjelder slektshistoriske oppdrag.

Dina Tolsby, som er leder for Norsk-amerikansk samling ved Nasjonalbiblioteket, presenterer her noe av det spennende materialet de har i sine samlinger.

I 1951 ble det offentliggjort et opprop om innsamling av norsk-amerikansk litteratur. Drivkraften i dette arbeidet var generalkonsul Thorgeir Siqveland i Minneapolis. Dette arbeidet førte til at mange bokkasser fant veien over havet. I dag utgjør disse bøkene som er utkommet på norsk i Amerika, stammen i Norsk-amerikansk samling. Denne litteraturen forteller historien til norsk-amerikanerne i Amerika. Her finner vi dagbøker og memoarer, biografier over kjente norsk-amerikanere og slektshistorie. Kirkehistorien utgjør den mest omfattende delen av samlingen og dokumenterer historien til de norsk-amerikanske synodene og religiøse forhold. Foreningsliv – herunder bygdelagene – og sosiale institusjoner er også beskrevet i tillegg til lokalhistorie. Utvandrerens opplevelser er også godt belyst i skjønnlitteratur og dikt.

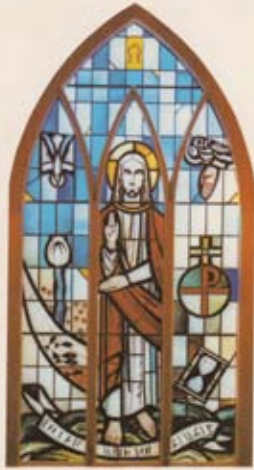
Kategoriene som er nevnt over utgjør et skattkammer i form av personopplysninger for de som arbeider med ettervisning av slekt i USA. Nasjonalbiblioteket har en enestående kilde til lokalisering av personopplysninger, Thor M. Andersens bibliografiske database (TMA-basen) Thor M. Andersen reiste til USA i 1926 for å samle referanser til norsk-amerikansk liv og virke. Han fortsatt dette arbeidet til langt opp i pensjonsalderen og etterlot seg en kortkatalog med 50.000 referanser som er tilgjengelig på Internett. Hvis en person har gjort seg gjeldende innen kirkeliv eller foreningsliv er det store sjanser for at vedkommende er å finne i denne databasen. Det er ikke bare treff som viser til bøker, men også til artikler i tidsskrifter og aviser i perioden mellom 1825 og 1930.

Samlingen er ikke utelukkende en historisk samling, det føres en aktiv samlingspleie og det kjøpes inn gamle og nye bøker hele tiden. To kategorier som bør være av spesiell interesse for slektshistorikere blant bøker som kjøpes inn er:

- Church Anniversary Publications (Årbøker fra kirker og menigheter)
- Local History (Lokalhistorie)

Et søk i AskBibsys (avansert søk) på emne ”pionerliv” og emne ”kirkehistorie” gir 252 treff. Et søk på emne ”pionerliv” og emne ”lokalhistorie” gir 155

125th
Anniversary

North Prairie Lutheran Congregation

1856-1981

Permanent Pastors of North Prairie Congregation

E. F. Koren

F. C. Clausen

N. E. S. Jensen

M. H. Magnus

J. I. Krohn

P. R. O. Olson

N. Arvann

N. A. Gier

H. Rindrum

C. M. Larsen

S. Thos. Severson

1856-1956

Dette jubileumsskriftet fra North Prairie Lutheran Congregation i Fillmore County, Minnesota, går helt tilbake til 1856. Boken befinner seg i Norsk-amerikansk avdeling, sammen med en rekke tilsvarende publikasjoner.

treff. Fremdeles er ikke dette alt som finnes i samlingen innen disse kategoriene fordi mange poster mangler emneord.

I menighetenes jubileumsskrifter får vi vite navn på prester, konfirmanter og andre sentrale personer opp gjennom årene. Eksemplet her viser 125-årsjubileum for North Prairie Lutheran Congregation i Fillmore County, Minnesota, utgitt i 1981. De første som kom hit i 1853 var fra Numedal, og de hadde vært noen tid i Rock County i Wisconsin først. Pastor Ulrik V. Koren var den første presten som hadde gudstjeneste og døpte barn i denne menigheten.

Som eksempel på en lokalhistoriepublikasjon fra USA, kan nevnes *The History of the Town of Winchester, Winnebago County, Wisconsin* (2002). Den første nordmannen som slo seg ned i det som senere ble hetende Town of Winchester, var Torger Landsverk i 1848. Det første barnet som ble født her hadde norske foreldre. The Town Clerk het i 1853 Ole Olsen. Vi finner også en liste over de som kjempet i 15. Wisconsin under borgerkrigen. Den norsk-amerikanske forfatteren Per Strømme ble født i byen Winchester i 1856. Hans bok *Halvor* utkom i 1892. Blant settlere i perioden 1846-1865 finner vi 46 nordmenn (ektefeller og barn navngis i tillegg) hvorav 25 er fra Telemark og mange av disse fra Hjartdal. Østre Toten er også representert.

For alle som ønsker å etterlyse utvandrere er det

Heftet inneholder en rekke portretter, fra dette galleriet over menighetens pastorer gjennom tidene, til trofaste menighetsmedlemmer helt opp til 1981.

med andre ord mye informasjon å finne i kirke- og lokalhistoriepublikasjoner.

Norsk-amerikansk samling har også mange slektshistorier som er skrevet i USA. Hvis man søker i AskBibsys (avansert søk) på Deweynr. 929? og emne "norsk-amerikanere" gir 186 treff som kan studeres nærmere.

Norsk-amerikansk samling kan besøkes i 4 etg. i Nasjonalbiblioteket på Solli plass i Oslo.

Hjelpemidler på Internett

Nettstedet Det løfterike landet inneholder materiale om utvandringen fra Norge og om norsk-amerikanernes historie i Amerika. Her er det en tidslinje som gir historien i korte trekk, ca. 350 artikler og utdrag fra bøker i fulltekst, ca. 350 foto og trykk som illustrerer fulltekstmaterialet, amerikabrev, radioprogrammer og annet. Bibliografisiden er spesielt nyttig for forskere og andre med spesielle interesser. Gjennom den får man tilgang til svært mye som er skrevet innen dette fagområdet. Det er også en fyldig lenkesamling som viser til relevante institusjoner: www.nb.no/emigrasjon

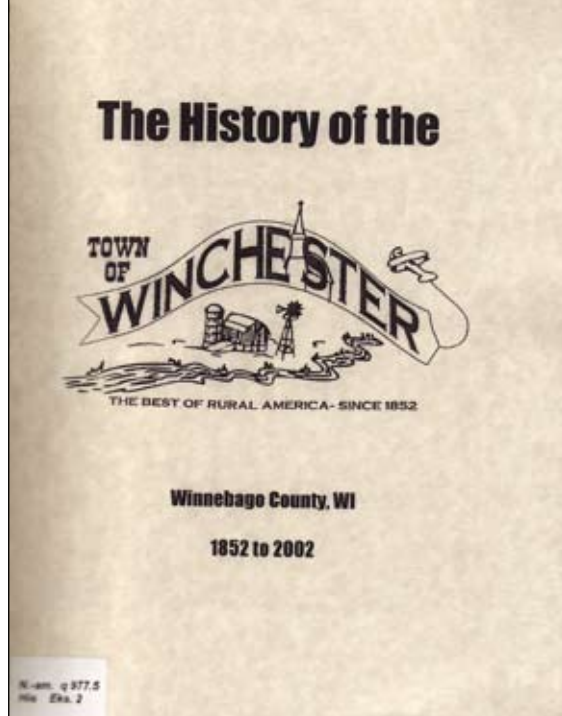
Nordmenn i Amerika. Thor M. Andersens bibliografi (TMA-basen) er tilgjengelig via bibliografisiden på nettstedet. Den er også tilgjengelig via en egen adresse: <http://www.nb.no/baser/tma/>

Via hjemmesiden til Norsk-amerikansk samling

Slik ser søkebildet ut for Tor M. Andersens bibliografi "Nordmenn i Amerika". www.nb.no/baser/tma

er det tilgang til liste over de norsk-amerikanske avisene Nasjonalbiblioteket har på mikrofilm. Her fremgår det også hvor lenge avisene utkom. http://www.nb.no/fag/temaer/utvandring_og_norsk_amerikansk_historie

The History of the Town of Winchester inneholder ikke bare historie, men også kart, navneregistre og en rekke bilder av både bygninger og personer.

Litt av Big Canoe Menigheds Historie. Nedtegnet av Johs. Jøssendal. Utgitt av en komite. Utgitt en gang etter 1922, trykket i Decorah, Iowa. Finnes i Norsk-amerikansk samling.

Et eksempel på de mange portretter heftet inneholder – her er noen av de eldste.

Denne lille, unnselige publikasjonen hentet fra Norsk-amerikansk avdelings hyller er en skattkiste full av portretter! I byen Decorah i Iowa ligger Big Canoes menighet. Heftet begynner med: "Fra 1851 og opover foregikk en sterk indvandring til det strøk som er kjendt under navnet Big Canoe. Disse pionerer, som nedsatte sig her, fik her som andensteds gjennemgaa og døie nybyggerlivets haarde, strenge kaar. Den nulevende slegt med sin velstand, velvære og

luksus kan vanskelig sætte sig ind i de savn og gjenvordigheter nybyggerne fandt sig i med freidig mod. Det vil ikke være av veien her at se litt paa hvordan vore nybyggere hadde det." På sine 32 sider rommer heftet ikke mindre enn 43 portretter og 11 andre fotografier, for det meste kirkene i menigheten. Teksten inneholder som tittelen sier, litt av menighetens historie, og det er mange navn som nevnes.

Folk på vidvanke

CARSTEN BERG HØGENHOFF, NORSK SLEKTHISTORISK FORENING
JAN ERI, DIS-NORGES AKTIVITETSUTVALG FOR INTERNETT

Strays heter prosjektet som har gått over noen år nå, hvor Norsk Slektshistorisk Forening (NSF) har samlet inn informasjon om 'tilfeldige funn' og publisert dem på genealogi.no. Idéen er god - så god at NSF og DIS-Norge har besluttet å slå sammen kreftene. Sammen skal vi utvide prosjektet og gjøre det mer tilgjengelig, til glede for hele det genealogiske miljøet i Norge. Samtidig døper vi begrepet om fra engelske strays til norske Folk på vidvanke.

Tanken bak Folk på vidvanke er like genial som den er enkel. Alle kommer vi før eller senere borti kilde materiale om folk som tilfeldigvis er på et sted de ikke hører naturlig hjemme. Et ektepar på tilfeldig gjennomreise i en by hvor de døper en nyfødt, eller en som begravnes langt fra hjemstedet - vi leser om dem i forbifarten, stusser kanskje litt over en merkelig skjebne eller underlig sammenheng, og så går vi videre med vårt fordi opplysningen ikke er relevant for vår egen forskning.

Samtidig sitter det mange slektsforskere 'der ute' som kunne hatt stor nytte av den lille setningen. De kommer bare aldri på tanken å lese i akkurat den kirkeboken, den rettsprotokollen eller hva det nå er for et dokument de har foran deg. For kilden - som individene som er omtalt der - er jo like mye på vidvanke i forhold til deres slekt og forskning!

Grunnprinsippet med Folk på vidvanke er at vi skal slutte å gå videre uten å gjøre noe med denne lille biten informasjon først. Notér den ned på et ark, vær nøye med avskrift og kildeangivelse, og legg det inn i «Folk på vidvanke»! Når vi er mange nok som gjør dette over lang nok tid, bygger vi opp et verktøy som flere og flere har nytte av og bidrar til. Tjenesten bringer alle disse villfarne ett steg nærmere en plass i egen slektshistorie.

Åpen for alle

Alle kan bruke Folk på vidvanke! Som med den gamle Strays-tjenesten, er både medlemmer og ikke-medlemmer av NSF eller DIS-Norge velkommen til å bruke opplysningene. Vil du legge inn kildetekster, får du ved registrering tildelt et brukernavn og passord som ikke betinger medlemskap i noen av foreningene. DIS-medlemmer bruker det de har fra før, det gjelder også de som har registrert seg som gjest i Slektsforum.

På genealogi.no har det vært visse begrensninger i hva som kunne defineres som strays. Delvis har dette bunnet i at tjenesten er ført manuelt, og at hvert innlegg ble redaksjonelt vurdert før det ble lagt inn. Vi har diskutert hvorvidt vi skal legge begrensninger også i Folk på vidvanke, ut over det hver bruker selv kan definere seg til som et fornuftig kriterium. Fordi en begrensning i seg selv kan føre til at interessante opplysninger ikke kommer med, har vi foreløpig valgt ikke å lage svært konkrete retningslinjer - så får vi heller legge dem til hvis behovet oppstår. De gamle retningslinjene fra NSF finner du på <http://www.genealogi.no/Strays/Definisjon/informasjon.htm>.

Det engelske begrepet 'strays' har mange oversettelser; som bortkommet, villfaren, eller i vår sammenheng 'leilighetsfunn'. På genealogi.no er begrepet definert som alle de opplysninger, som man stusser over, som man ikke forventer å finne, og/eller som man ikke umiddelbart kan finne noen fornuftig forklaring på. Fordi begrepet brukes internasjonalt, kommer Folk på vidvanke til å være søkbar på, og helt sikkert også delvis omtalt som, 'strays' i fremtiden.

Tjenesten på genealogi.no har vært bygget opp med to fysiske tekstinnføringer av hver 'stray'; én på en side fra funnstedet hvor kilden er (f.eks. København), og én på siden som omhandler stedet individet kommer fra (f.eks. Trondheim). Det er logikk i det; hvis et individ fra Trondheim dør og begravnes i København, er det naturlig for den trønderske slektsgranskeren å lete på hjemstedet; altså Trondheim. På den annen side har denne måten

Strays i Slechtsforum

Et samarbeid mellom Norsk Slektshistorisk Forening og DIS-Norge

Hjelp Søk Profil Private meldinger DISchat Logg Ut [dn08201]

Slechtsforum -> Slechtsfaglige diskusjoner -> Folk på vidvanke - strays

Start et nytt emne

Emne

Emnefeltet: En ideell emnelinje ser slik ut:
Trondheim - København DK, smed Per Ivarsson, død 1760. Bruk moderne stavemåte her.

Fritekstfeltets 4 punkter:

Fra: sted, kirkesogn, fylke/len og land hvis ikke Norge. Stedet individet/ene kommer fra.

Til: sted, kirkesogn, fylke/len og land hvis ikke Norge. Stedet de er på.

Før til & fra ovenfor: bruk moderne navn, eller kildetekstens stavemåte hvis du er usikker.

Kilde: NB! Nøyaktig kildeangivelse

Kildetekst: Nøyaktig avskrift fra kilden, i opprinnelig ortografi eller (også) i direkte ord-for-ord oversettelse i moderne språk. Ikke tolk kilden.

[Se eksempel](#)

B *i* u Quote Code List List= Img URL

Fontfarge: Fontstørrelse:

Liste:

Fra: Støren prestegjeld, Trondheims stift

Til: København, Danmark

Kilde: Kirkeboken for Helliggeist, København, 30. april 1794

Kildetekst: Begravet 30-4-1794 henrich Strømboe, capellan til Størens præstegæld i Trondhjems stift. 46 år gl. Fr̃ja Frederiks Hospital. Død d. 27. af krampeslag

Det er bare to enkle tekststrammer å forholde seg til i Folk på vidvanke. For å lette bruken, er det laget noen enkle kjøreregler for hvordan postene bør fylles ut. Forklaringen står alltid til venstre i skjermbildet

å organisere registeret gitt dobbelt arbeid under innføringen. Fordi registeret er innført manuelt som vanlige tekstsider, har det heller ikke hatt noen opplagt søkefunksjon, ut over det som ligger i 'søk på nettstedet'.

Forlat posten slik du liker å finne den

Dette blir bedre i Folk på vidvanke. Registeret er bygget over samme lest som forane på Slechtsforum under www.disnorge.no/slechtsforum. Det blir kun én innføring, med to enkle tekstfelt å forholde seg til; emnelinje og fritekst. I fritekstfeltet er det lagt opp til en forhåndsmal for å sikre mest mulig konformitet (se illustrasjonen). Hvis alle bruker moderne stavemåte på navn/stedsnavn i emnefelt og til/fra-feltene, og kildetekstens ortografi i avskriften, økes mulighetene for treff under søk:

Emnefeltet:

Legg inn nøkkelopplysninger som gjengir innholdet. En ideell emnelinje ser slik ut: Trondheim - København, smed Per Ivarsson, død 1760. Bruk moderne stavemåte både på steds- og personnavn her.

Fritekstfeltet:

Fra: Her fører du inn stedet individet/ene kommer

fra. Bruk moderne ortografi på stedsnavnet hvis du kan dette, eller kildetekstens skrivemåte hvis du er usikker.

Til: Her skriver du navnet på stedet de er på. Moderne navn, eller kildetekstens stavemåte hvis du er usikker

Kilde: Dette er feltet hvor du ikke skal slurve. Vær heller for nøyaktig, og hjelp folk best mulig med å finne tilbake til rett kilde og rett side!

Kildetekst (nøyaktig avskrift): Her legger du teksten inn, helst i kildens ortografi eller (også) i direkte ord-for-ord oversettelse i moderne språk. Ikke tolk kilden; overlat det til andre som bruker opplysningene senere.

Kort sagt: Forlat posten slik du liker å finne den senere!

Vi har valgt å gå bort fra en forhåndssortering på steder, slik det har vært på NSF's sider til nå. En slik inndeling er overflødig, fordi et søk på f.eks. Trondheim vil finne alle poster herfra uansett.

Bakgrunnen

Norsk Slektshistorisk Forening tok i sin tid opp idéen om strays fra Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie (<http://www.genealogi.dk>),

som i 1998 fikk et brev fra Harry Poole i England. Han skrev, i utdrag og dansk oversettelse: Hermed vedlægges opplysninger om to "Strays" ("Strejfer") af dansk oprindelse, som har strejft (rejist) rundt i eller omkring Bendigo, Victoria, Australien. De er fundet i Bendigo Advertiser - Personal Notices (Vol. 1: 1854-1880), red. Mrs. Betty W. Jackman, udg. 1992). Jeg har gennemsøgt "Personal Notices" og noteret enhver person, der havde sin oprindelse et sted uden for Australien. Jeg har ligeledes gennemgået indeks for at se om der forekom yderligere opplysninger om samme "Stray"

Dette brevet inspirerte foreningen i Danmark til å oppfordre til å notere lignende 'strays' man kom over, og samle dette på ett sted. Norsk Slektshistorisk Forening var snar til å ta opp idéen. Kort tid etter lanseringen av Slektsforum mottok DIS-Norge oppfordringer fra sine medlemmer om å inkludere 'strays' i denne tjenesten, og man fant det naturlig å kontakte NSF for å innlede et samarbeid. Informasjonen på genealogi.no som nå overføres til Folk på vidvanke er bygget opp gjennom åtte-ni år, og danner et solid fundament for utviklingen fremover.

Fra Norsk Slektshistorisk Forening til alle bidragsytere så langt: Tusen takk!

Bruk Folk på vidvanke

Herfra er det opp til oss alle. For én ting er sikkert; selv om idéen er like god som den er enkel, blir nytten av Folk på vidvanke verken bedre eller dårligere enn vi gjør den til selv. Oppfordringen - eller utfordringen om du vil - er derfor: slutt å gå forbi når du finner folk på vidvanke.

Få dem inn i Folk på vidvanke og hjem til sine.

Slik finner du tjenesten Folk på vidvanke:

- Fra www.genealogi.no, Klikk Folk på vidvanke i høyre kolonne.
- Fra www.disnorge.no, Klikk Slektsforum > Folk på vidvanke – strays (ligger under Slektsfaglige diskusjoner)

Tjenesten er åpen for alle, men for å legge inn nytt bidrag må du først logge inn. Brukernavn og passord kan alle som ikke allerede er medlem eller gjesteregistrert hos DIS-Norge få tildelt ved registrering.

SMÅNYTT

Manntall for forstaden Grønland ved Christiania 1834

Jeg arbeider med en kommentert utgave av et manntall for forstaden Grønland ved Christiania fra ca 22 oktober 1834, som befinner seg i Oslo byarkiv. Til dette arbeidet trenger jeg din hjelp. Manntallet inneholder ca 1270 personer, hvorav en del uten fornavn. Utgaven blir et lite trykt hefte som vil utkomme i september i år, såfremt planen holder. Vennligst send meg en e-post til toreher@online.no hvis du mener du har muligheten for å hjelpe meg, så vil jeg sende deg det foreløpige manuset. Hjelpen jeg trenger, består i å identifisere personene i manntallet ved henvisning til andre kilder, f eks kirkebøker, skifter, trykt genealogisk og personalhistorisk litteratur med videre. Det er mange spennende personer og yrker, og gode muligheter for å gjenkjenne slekter man har arbeidet med tidligere.

Tore H Vigerust, Gamlebyen 1/3 2007.

Nytt tilbud til nye medlemmer!

DIS-Norge starter nå opp med et nytt tilbud til nye medlemmer som får tilbud om en times gratis rettledning i slektsforskning fra et av våre mer erfarne medlemmer. Meningen med dette tilbudet er at du har noen å konsultere for å komme godt i gang med slektsforskningen og få kjennskap til hvilke verktøy DIS-Norge tilbyr og hva som finnes ellers. For å benytte deg av dette tilbudet sender du en e-post med det du ønsker opplysninger om til veiledning@disnorge.no Husk å oppgi navn og medlemsnummer. Tilbudet gjelder de 12 først månedene etter innmelding.

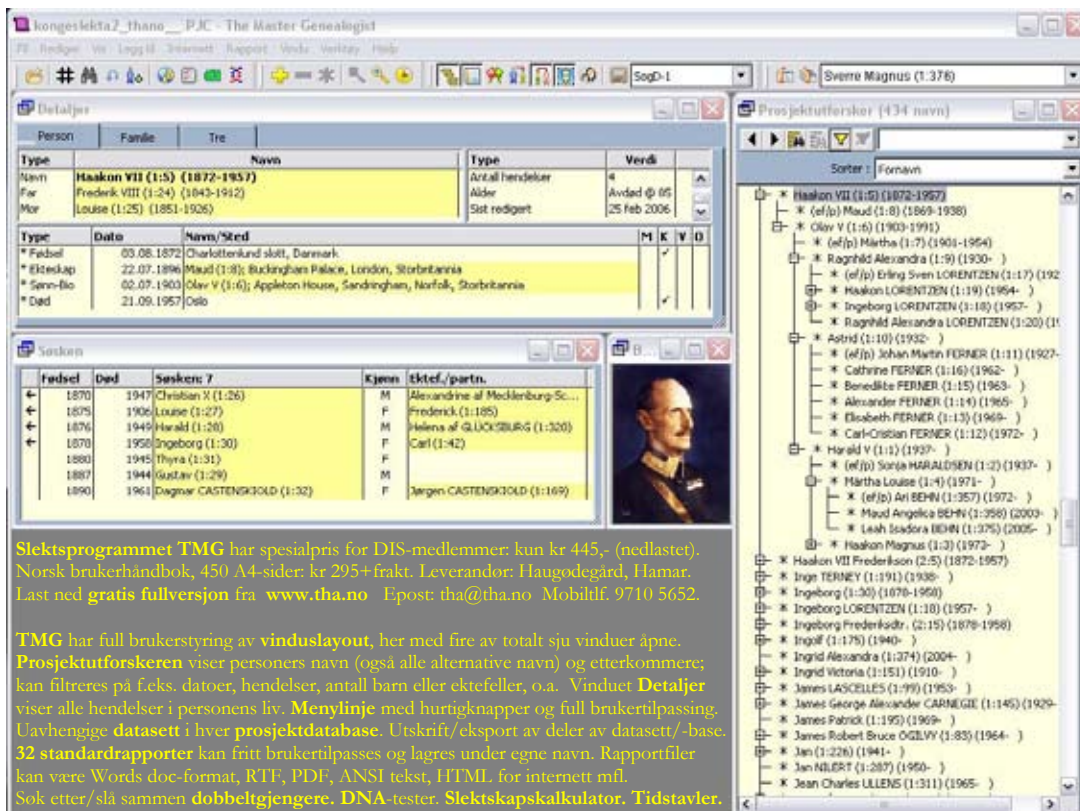
BRATT-seminar

I begynnelsen av februar arrangerte DIS-Oppland et eget seminar om Bratt-slekten, i samarbeid med Gudbrandsdal Slektshistorielag. Arrangementet fant sted på Øyer gjestegård, og til tross for fint vintervær fant hele 27 interesserte veien til Øyre, helt fra både Oslo og Lesja. Tore Vigerust var innleder og faglig bidragsyter ellers i seminaret, som var bygd opp med flere runder med gruppearbeid. Her er noen av spørsmålene det ble arbeidet med i grupper:

1. Lag en fortegnelse over webdebatter for slekten Bratt, bl a de som er i DA Brukerforumet.
2. Lag en fortegnelse over diplomer som stammer fra gårdsarkivet på Bjølstad.
3. Hva vet vi om de eldste ledd på mannssiden i slekten Bratt (før 1430)?
4. Sett opp én slektstavle der samtlige personer i de 4 Grytting-diplomene 1529–33 er med (trykt i G Schönings reisebeskrivelse 1775, Tapir forlags utg s. 108–110).

5. Sett opp en slektstavle for Skiåker-ætten.
6. Hva vet vi om Erik Bratt og Christen Bratt?
7. Torbjørn Bratt i 1570-årene: hvordan kan han plasseres inn i ætten?
8. Hvilken tilknytning hadde superintendenten Torbjørn Bratt († 1548) til Ringsaker?
9. Hvilke gårder eide slekten Bratt i Ringsaker for ca 1500?
10. Hvem var den Guttorm Bratt som i 1553 startet studiene ved Universitetet i Rostock (Bartram Benes regnskapsbok.)
11. Drøft forholdet mellom slekten Bratt og folket på Tynnøl.

Det er planer om et liknende seminar på Otta til høsten, med omvisning på gårdene, og med Gudbrandsdal Slektshistorielag vil stå som arrangør. En nærmere presentasjon av resultatene fra seminaret kommer sannsynligvis i Genalogen.

The screenshot shows the TMG software interface. The main window displays a genealogical tree for Haakon VII (1:5) (1872-1957). The tree includes names like Maud (1:8) (1869-1938), Olav V (1:6) (1903-1991), and various FERNER and BEHN family members. A search window is open, showing a table of search results:

Fødsel	Død	Søskens ?	Kjønn	Ektef./partn.
1870	1947	Christian X (1:26)	M	Alexandrine af Mecklenburg-S...
1875	1906	Louise (1:27)	F	Frederick (1:185)
1876	1949	Harald (1:30)	M	Helena af G.LUCKSBURG (1:300)
1878	1958	Ingeborg (1:30)	F	Carl (1:42)
1880	1945	Thyra (1:31)	F	
1887	1944	Gustav (1:29)	M	
1890	1961	Dagmar CASTENSKJOLD (1:32)	F	Jørgen CASTENSKJOLD (1:169)

Below the search table, there is a portrait of a man in a military-style uniform. Text at the bottom of the screenshot reads:

Slechtsprogrammet TMG har spesialpris for DIS-medlemmer: kun kr 445,- (nedlastet). Norsk brukerhåndbok, 450 A4-sider: kr 295+frakt. Leverandør: Haugodegård, Hamar. Last ned gratis fullversjon fra www.tha.no Epost: tha@tha.no Mobiltdf. 9710 5652.

TMG har full brukerstyring av vinduslayout, her med fire av totalt sju vinduer åpne. **Prosjektutforskeren** viser personers navn (også alle alternative navn) og etterkommere; kan filtreres på f.eks. datoer, hendelser, antall barn eller ektefeller, o.a. Vinduet **Detaljer** viser alle hendelser i personens liv. **Menylinje** med hurtigknapper og full brukertilpassing. Uavhengige **datasett** i hver **prosjektdatabase**. Utskrift/eksport av deler av datasett/-base. **32 standardrapporter** kan fritt brukertilpasses og lagres under egne navn. Rapportfiler kan være Words doc-format, RTF, PDF, ANSI tekst, HTML for internett mfl. **Søk etter/slå sammen dobbeltgjengere. DNA-tester. Slektskapskalkulator. Tidstavler.**

U-landet Norge

Tone Moseid

redaktør Slekt og Data

I siste nummer av Slekt og Data skrev redaktøren en spalte som vakte like øredøvende taushet fra medlemmene i DIS-Norge som den alltid har gjort. Etter en stund ble jeg gjort oppmerksom på at et par setninger fra spalten hadde blitt gjort til gjenstand for debatt på Digitalarkivets Debattforum. Ingen ringere enn Statsarkivaren i Bergen hadde festet seg ved et utsagn han fant verd å få noen synspunkter på fra deltakerne på DA's debattforum. All ære til ham for det – diskusjon og utveksling av synspunkter er alltid av det gode.

Etter å ha blitt gjort oppmerksom på at noe som var skrevet i Slekt og Data var gjenstand for diskusjon også utenfor medlemmenes rekker, leste jeg de få innleggene som var kommet på Debattforumet. Det så ut til at de fleste uttalte seg med utgangspunkt i Digitalarkivet og den ressurs DA er for slektsforskere i Norge – et litt annet utgangspunkt enn det jeg hadde tenkt meg da jeg skrev redaktørens spalte. Nå er du kanskje spent på hva dette dreide seg om? Husk at temaet var ”Broderfolket”, altså Sverige og det som er av interesse for oss i Norge år det gjelder slektsforskning. Helt til slutt skrev jeg uheldigvis: ”Sverige har et meget velutviklet arkivverk, i motsetning til Norge, som på mange måter er som et uland å regne. Arkivene i Sverige har lenge arbeidet med formidling og utvikling av publikumstjenester. Til forsvar for det norske arkivverket kan vi si at her i Norge er i hvert fall tilgang til kildene gratis! La oss ta vare på det gode, og se hva vi kan lære av andre for å gjøre Norge til et enda bedre slektsforskerland!”

På DA var kun de to første setningene gjengitt, så dette ble nok oppfattet av de fleste som et angrep på arkivverket i Norge, og spesielt på Digitalarkivet, siden dette ble presentert på DA's eget debattforum som noe oppsiktsvekkende. Reaksjonene lot ikke vente på seg – redaktøren ble tillagt liten ære og liten kunnskap om hva det fortreffelige arkivverket i Norge kunne bidra med.

La meg si det igjen, slik jeg sa det på DA's debattforum: ”Ordet ‘u-land’ er kanskje i sterkeste laget, det skal jeg innrømme, og var ikke ment å ramme Digitalarkivet.” Jeg skrev også: ”Til slutt - jeg brukte ordene ‘formidling og utvikling av publikumstjenester’. Formidling begrenses ikke til digital formidling, og behov for utvikling av publikumstjenester betyr ikke at det ikke ytes god service på arkivene! Jeg håper debatten går videre, og at vi kanskje kan få fram synspunkter på hva som ønskes av forbedringer fra brukernes side, det må vel være konstruktivt?”

Debatten gikk videre, men ble etter hvert en debatt for eller imot Digitalarkivet, og dermed ikke spesielt konstruktiv. Arkivene i Norge består av mye mer enn Arkivverket, og utfordringene er definitivt til stede når det gjelder lokal- og privatarkiv. I lys av det som er tema for dette nummeret av Slekt og Data, er det ikke tvil om at det er en jobb som må gjøres, hvis vi alle skal få bedre tilgang til det som finnes av portretter og fotoarkiv generelt i Norge.

Som redaktør av Slekt og Data registrerer jeg at det på DA's debattforum løper debatter om en tekst som tydeligvis få eller ingen har lest i sin helhet. Jeg registrerer også at det er stor forskjell på hva som tillates av personangrep på Digitalarkivets debattforum, og hva som tillates av slikt på DIS-Norges debattforum (www.disnorge.no/slektsforum) og på DIS-Norges chat, som kanskje er det mest interessante forum for slektsprat i Norge for tiden. Her er jeg ikke i tvil – her har Arkivverket ved både Riksarkivar og Statsarkivar noe å lære av DIS-Norge.

Jeg registrerer også at det som presenteres i Slekt og Data ikke er gjenstand for diskusjon i det hele tatt på DIS-Norges egne debatt-fora. Min oppfordring til dere medlemmene er derfor: kjør debatt! Men kjør debatt på DIS-Norges arenaer for diskusjon og meningsutveksling!

Filateli som hobby – nyttig også for slektsforskeren!

AV KÅRE HANSEN

En dag her forleden kom det meg for øre at slektsforskning hadde passert frimerkesamling som den største verdenshobbyen. Det overrasket meg ikke, siden det er det eneste vi alle har felles, nemlig slekt. Jeg lot det synke inn som morsomt og interessant siden jeg selv startet med frimerker og har endt opp med slekt. Frimerkene er ikke kastet, men stuet vekk og ikke like fengende som det en gang var.

Hvorfor er dette tanker som er verdt å dele med andre? Jo, det har seg nå slik at frimerkesamlere samler ikke bare merker, men også noe de kaller for helpost dersom jeg ikke husker feil. Det gjorde også jeg til en viss grad. Jeg var ikke stor på dette området, men jeg hadde en kollega som igjen hadde en svigerfar som drev butikk i Drøbak, og i butikkens bakgård lå et skur hvor på loftet lå korrespondanse fra en tidligere eier av denne forretning. Jeg fikk en gang anledning til å plukke brev og postkort på dette lager. Jeg har aldri tenkt på denne korrespondanse før disse to hobbyene ble stilt opp mot hverandre. Mest kanskje fordi denne korrespondanse ikke hadde noe med min slekt å gjøre. Ettersom koblingen mellom frimerkesamling og slektsforskning ble stilt opp mot hverandre i mitt hode, så jeg snart at her bør to hobbyer se nærmere på hverandre. Jeg

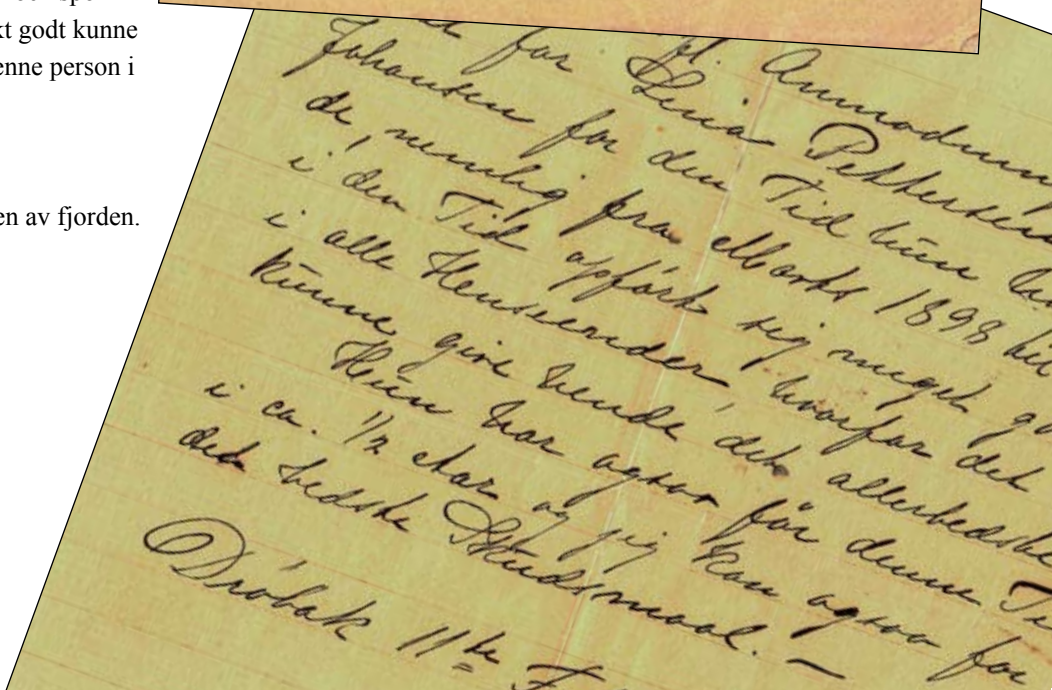
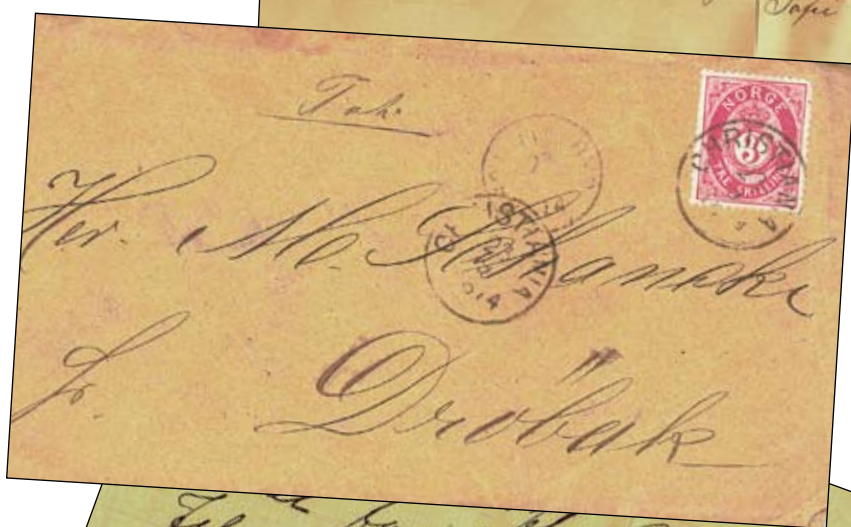
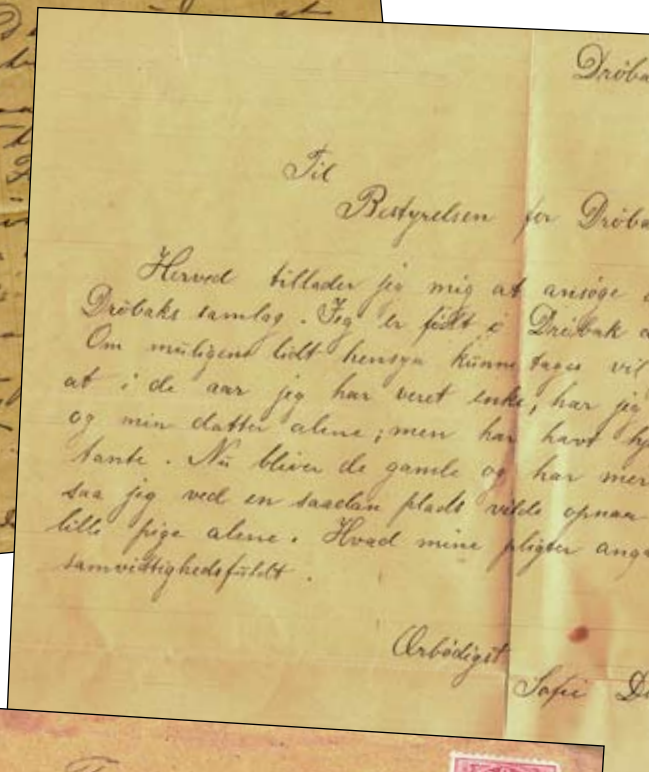
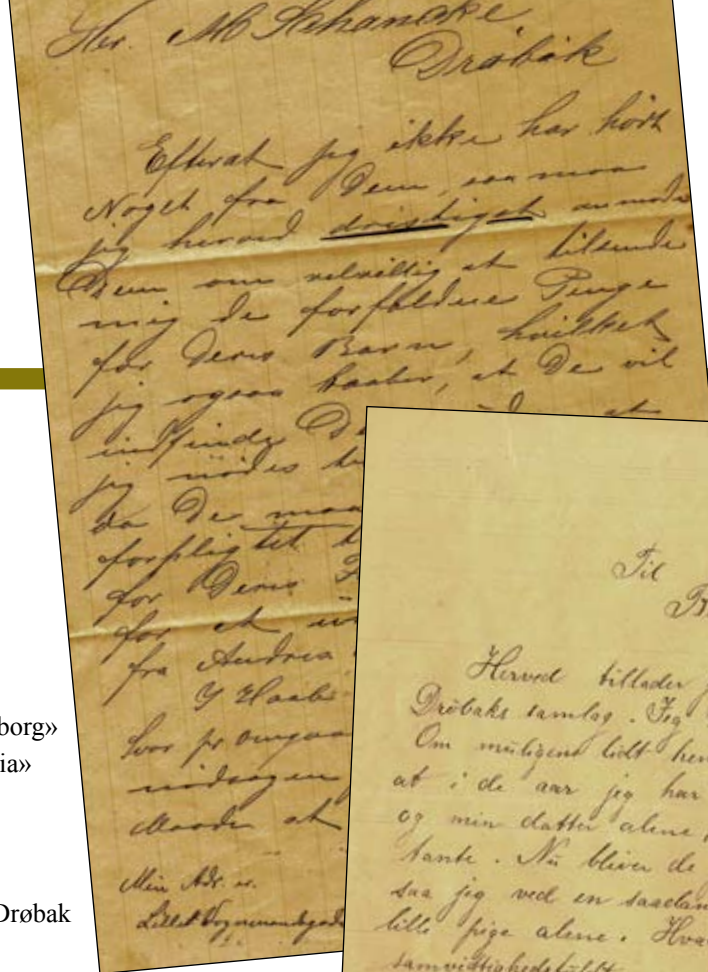
kan ikke huske at noen har nevnt at frimerkesamling er en nyttig kilde for slektsforskere.

Jeg for min del tok fram albumet jeg ikke har rørt på 20 år minst. Jeg hadde ikke bare tatt vare på frimerker og postkort. Nei, her er også brev, annonser, betalt kontingent, bestillinger, firmakorrespondanser, kravbrev, attester, stillingssøknader og personlige brev. Her får man innblikk i økonomi og levesett på midten av 1800-tallet til begynnelsen av 1900-tallet. Den person som denne korrespondanse er rettet mot var en betydelig person i Drøbaks liv på denne tiden. Hans navn var Konsul M. Skanche. Han drev Kolonial- og Husholdningsartikkelforretning og Manufakturforretning. Han satt i styret for Drøbaks samlag som hadde «brendevinsudsalg». I de aller fleste brev blir han titulert konsul. En sjelden gang grosserer. Selv familien skriver Konsul på konvolutten. En del av de navnene som lar seg med sikkerhet tyde og som kan settes sammen med et stedsnavn, firma eller lignende og har noe av interesse for en slektsforsker, er gjengitt her. Er det noe som er av interesse kan man ta kontakt med redaksjonen.

Th. E Laulin «Østl. blad»
 Vilh. Brodersen «forretning i Christiania»
 Th. Nilsen «H.Næss»
 H. A. Reinert «Moss»
 Holm Ryen «Lous & co Christiania»
 Cappelen «Ulefos Jernværk»
 Andr. Thomter «Skanches nevø»
 Anna Nilsen «arbeider hos Hr. Mostad Sarpsborg»
 Kr. Grøn «Dr. Med Wergelandsvn. 8 Kristiania»
 Antonie Bliksland «Hobøl»
 Otto Olsen «Fattigforstander Drøbak»
 Cecilie Tandberg «Krogstad»
 Lina Pettersen «pikenavn Johansen arb.sted Drøbak»
 Agnes Danielsen «Drøbak»
 Maren Hansen «adr. bager H. Olsen Drøbak»
 Even A Eek «Eek, Filtvet»

Foruten navnene over, har jeg også skannet inn et par av de filatelistiske sakene for å synliggjøre kildematerialet. Det er helt opplagt at mye stoff ligger gjemt i kjeller og på loft som kan være av stor betydning for å få et helhetlig syn på slekters gjøren og laten, ved å bruke slike private kilder som aldri kommer de offentlige arkivene for øye. Som eksempler har jeg valgt en søknad, en attest, et krav og en konvolutt. Jeg håper denne lille titt inn i et menneskes korrespondanse med omverdenen kan få den enkelte til å titte på sine gamle ferie- og julekort og annet som ligger gjemt i skuffer og skap. Jeg for min del har nå på denne måten lagt ut noen spor som sikkert Konsul Sckankes etterslekt godt kunne tenke seg å ha til å fylle ut bildet av denne person i sin slektsbok.

Kåre Hansen
 Med røtter fra Færgestad på andre siden av fjorden.

Samfundet for dansk genealogi og personalhistorie

AV FORMAND BIRGIT FLEMMING LARSEN

Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie er Danmarks ældste forening for slægtshistorie. Den 22. september 1879 mødtes en række kendte personer inden for dansk kulturliv med det formål at stifte Samfundet for dansk-norsk Genealogi og Personalhistorie. Det nye selskabs formål skulle være ”at nære og udvikle Sandsten for det personalhistoriske og genealogiske Studium hos dets Dyrkere i og uden for de Lærdes Kreds og lette Adgangen til at indhente de Oplysninger, de maatte savne”. Dette skulle ske dels ”ved Udgivelsen af et Tidsskrift, der væsentligst skal indeholde Bidrag til norsk-dansk Personalhistorie og Genealogi af hidtil utrykte Kilder”, dels ved udsendelse af særskilte skrifter om samme emnekreds.

Den norske afdeling af Samfundet blev ophævet ved udgangen af 1927 efter at Norsk Slekthistorisk Forening var blevet stiftet 22. oktober 1926. Herefter ændrede den danske forening navn til det nuværende Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie.

Det første hæfte af Personalhistorisk Tidsskrift udkom i 1880. Tidsskriftet har gennem årene indeholdt artikler med fokus på enkelte slægter og personer samt embedsstater. Hertil kommer forskellige typer af kildeudgivelser som dagbogsoptegnelser og memoirer, gravskrifter, stambøger, matrikeludskrifter fra udenlandske universiteter og uddrag af kancelliets registranter. (Kilde: Hans H. Worsøe, Træk af Samfundet for dansk genealogi og Personalhistories udvikling gennem de seneste 50 år, med et tilbageblik til stiftelsen 1879 i ”Perso-

nalhistorisk Tidsskrift 2004:2”. 2004.)

I 1968 etablerede Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie årbogen ”Hvem Forsker Hvad”, som i dag udgives i samarbejde med DIS-Danmark og Sammenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger.

Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie

Har til formål at skabe interesse for slægternes og det enkelte menneskes historie og formidle viden om disse emner

Samfundet er udgiver af Personalhistorisk Tidsskrift

Et uundværligt redskab for

- Personalhistorikere
- Slægtshistorikere
- Lokalhistorikere

Tidsskriftet udkommer med to numre om året og indeholder artikler med fokus på:

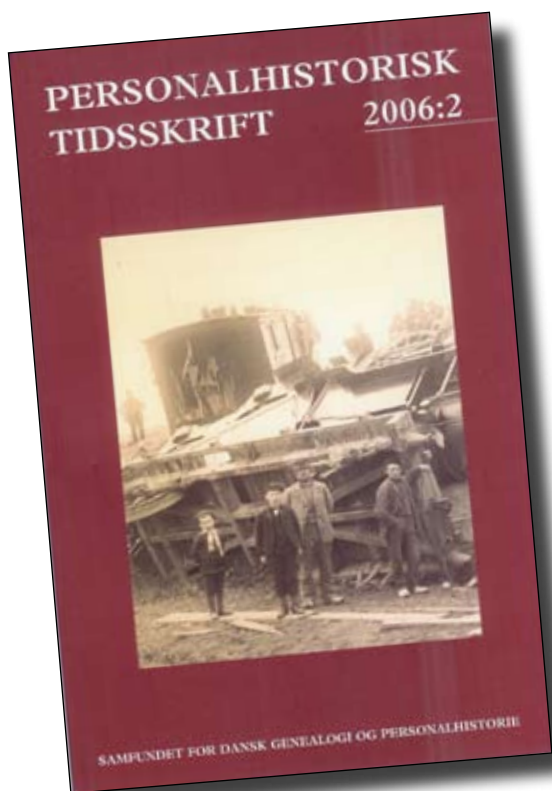
- Biografier
- Erindringer
- Slægtsforskning
- Kunst og kulturhistorie
- Heraldik og sigilligrafi
- Demografi
- Topografi og lokalhistorie

Hvert nummer indeholder mange anmeldelser med orientering om litteratur inden for nævnte emner.

Samfundet er endvidere udgiver af en række alsidige publikationer og opslagsværker.

Medlemsskab

Som medlem af Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie modta-

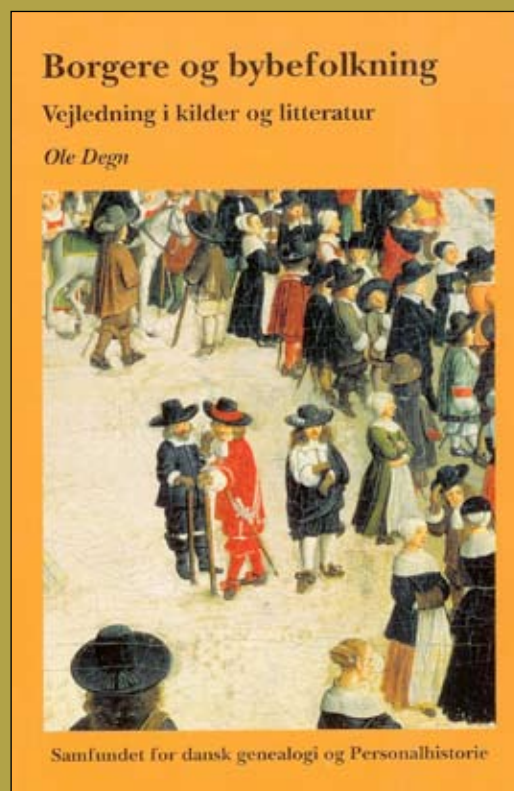
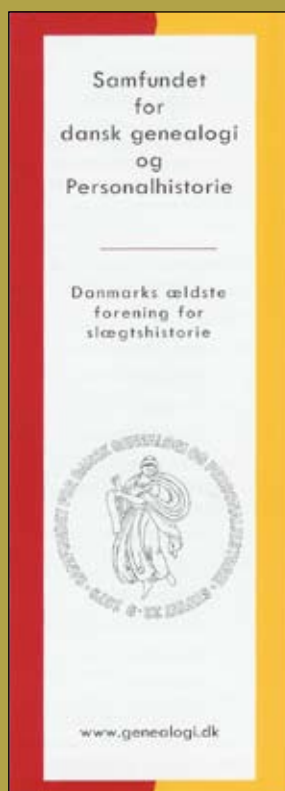
ger man Personallhistorisk Tidsskrift,
som udkommer to gange årligt.

Kontingent

- 250 kr. for medlemmer med post-
adresse i Danmark
- 280 kr. for medlemmer med post-
adresse i øvrige Europa

Nye medlemmer kan kontakte:
Formand Birgit Flemming Larsen
Klostermarken 13, DK-9000 Aalborg

info@genealogi.dk
www.genealogi.dk

Slektsforum – DIS-Norges møteplass på Internett

AV ESPEN BERG OG JAN ERI

Slektsforum er DIS-Norges diskusjons- og etterlysningsforum på nett. Slektsforum ble lansert mot slutten av 2004, og har siden det fått over 5.400 registrerte brukere og over 40.000 innlegg. Det begynner med andre ord å bli en solid erfaringsdatabase for de fleste slektsgranskere.

Figur 1: Hovedsiden i Slektsforum.

Hvordan finne fram til Slektsforum

Hovedveien inn på Slektsforum er å gå via DIS-Norges startside (www.disnorge.no). Her kan man klikke på knappen "Slektsforum". Man kommer da til hovedsiden på Slektsforum (se Figur 1) hvor oversikten over alle foraene er listet opp. En alternativ måte er å gå via karttjenesten, DISkart. Klikk da på knappen "Kartinngang" på startsidene. Velg så fylke for å få opp bildet som vist på Figur 2. Her gis det mulighet for å velge blant flere av DIS-Norges sentrale tjenester - Slektsforum, Slektsforskerbasen, Genealogiske ressurser og Gravminner. Velg ressurs (i dette tilfellet er det Slektsforum), og klikk på ønsket kommune. Man kommer da inn i Slektsforum på den kommunen man ønsker. Fordelen ved å bruke kartinngangen er at det da er tydelig hvilke kommuner/fylker som omkranser det området man er interessert i. I mange tilfeller er kommuner endret over tid, noe som gjør at det kan være nødvendig å sjekke nabokommunene også. Det er ikke alltid man har full oversikt over hvilke kommuner som er nabokommuner, og da er DISkart en suveren tjeneste å benytte seg av.

Figur 2: Inngang til Slektsforum fra DISkart.

Hvordan er Slektsforum organisert og inndelt?

Slektsforum er oppdelt i flere deler. Hva man får se er avhengig av om man er medlem eller ikke. Enkelte fora i Slektsforum er forbeholdt medlemmene i DIS-Norge. Som en hovedregel kan man si at den øverste delen av vinduet er en geografisk inndeling av etterlysninger. Like under finner man fora for slektsfaglige diskusjoner. Slektsforum henter også inn innlegg fra utvalgte nyhetsgrupper som angår slektsforskning fra Usenet (f.eks. no.fritid.slektsforskning.it og no.fritid.slektsforskning.etterlysning).

Den delen av Slektsforum som tar for seg etterlysninger er inndelt i fylker. I tillegg er det etterlysningsfora for minoriteter, slekter og andre land (her også emigrasjon). For å komme til en bestemt kommune velger man da enten å klikke seg via fylket og deretter den aktuelle kommunen. Alternativet er å bruke DISkart.

Videre er det en serie fora som omhandler slektsfaglige diskusjoner. Her kan man opprette diskusjoner som bl.a. går på tyding av kildemateriale, slektsforskermetoder, gravminner, slektsprogrammer og kilderegistrering. Etter at Arkivverket begynte å

legge ut skanna kirkebøker på nett har dette forumet virkelig fått et oppsving.

Noe som også er med på å gjøre Slechtsforum attraktivt er at man også kan lese innlegg fra og poste til utvalgte nyhetsgrupper fra Usenet (news). Posting til nyhetsgrupper er bare tilgjengelig for medlemmer. Både norske (f.eks. no.it.fritid.slektsforskning.it) og utenlandske (f.eks. alt.genealogy) nyhetsgrupper er representert, og innlegg herfra blir tilgjengelige fra Slechtsforum kontinuerlig.

Det er også enkelte fora som er forbeholdt medlemmer i DIS-Norge. De gamle e-postlistene DISforum og DISafe er nå egne fora i Slechtsforum. Et forum for "Slekt og Data" er også forbeholdt medlemmer. Lokallag og aktivitetsutvalgene har også mulighet for å få opprettet egne fora som bare er forbeholdt medlemmene i lokallaget eller aktivitetsutvalget. Disse fora vil være usynlige for alle andre enn de som gis tilgang til dem.

Logge på i Slechtsforum

Det er flere som spør hvorfor man må logge inn i Slechtsforum når man ikke behøver det alle andre steder. Det er flere grunner til at man har valgt å ha innlogging i Slechtsforum, og det gir brukerne flere fordeler. Etter hvert som mulighetene i Slechtsforum blir presentert vil det også bli beskrevet hva man vinner på å være registrert bruker. For å logge på klikker man på lenken "Logg inn" som er markert på Figur 3.

Figur 3: Du finner innlogging for Slechtsforum helt på toppen av hovedsiden <http://www.disnorge.no/slektsforum/>

Brukernavn og passord for å logge på i Slechtsforum finner medlemmer på baksiden av Slekt og Data. De som har registrert seg som gjestebbrukere får det

på e-post. Husk at man må skille mellom store og små bokstaver. De fleste nettlesere gir mulighet for å huske passord slik at man slipper å skrive det inn hver eneste gang. Figur 4 viser hvordan det kan gjøres med FireFox. Passordet blir da husket slik at når man logger på senere fra samme maskin så er brukernavn og passord ferdig utfyllt.

Figur 4: Logge på i Slechtsforum.

Brukernavnet består av bokstavene "dn" foran det 5-sifrede medlemsnummeret ditt, for eksempel dn12345 for medlem nummer 12345 (for gjesteregistrerte brukere begynner brukernavnet med "gj"). Passordet består av tre bokstaver og tre siffer, for eksempel xyz123. Har du glemt brukernavnet eller passordet ditt? Kontakt kontor@disnorge.no eller forsøk å få hjelp på DISchat (<http://www.disnorge.no/irc>). Ofte er det folk til stede som kan gi deg hjelp med en gang.

Ved å logge inn beholder man sin identitet så lenge man er i Slechtsforum. Man slipper da å skrive inn personalia hver gang man svarer på en etterlysning eller starter en diskusjon selv.

Ved å ha pålogging vil også mengden uønskede innlegg bli redusert. For hvert forum er det dessuten moderatører. En moderatør er en enkelt bruker (eller en gruppe brukere) som skal overvåke forumet fra dag til dag. Denne/disse brukerne har rettighetene til å endre eller slette innlegg, og låse/låse opp, flytte, slette og dele temaer i det forumet de modererer. Vanligvis er moderatører der for å hindre brukere i og gå utenfor tema eller skrive upassende eller støtende innlegg.

Abonnere på innlegg

Som medlem får man mulighet til å abonnere på innlegg fra bestemte fora, samt på nye innlegg i emner man er spesielt interessert i. Er man interessert i å få varsel på e-post hver gang det kommer innlegg fra f.eks. Dovre, så kan man klikke på lenke (se Figur 5) i det aktuelle forum for å begynne å abonnere på innlegg derfra. Hver gang det kommer et nytt innlegg i det valgte forum får man en e-post med meldingsdetaljene. Man kan abonnere på så mange fora man ønsker. På denne måten holdes man automatisk oppdatert på sine interesseområder. Man kan når som helst avslutte abonnementet på emner eller fora. Lenken som er markert i Figur 5 vil da vises som "Avslutt abonnementet på dette forumet".

Figur 5: Abonnere på et forum.

Oversikt over nye innlegg

Når man logger inn i Slektsforum ser man en oversikt over hovedforaene. MERK: Noen av disse vil kanskje ha et gult mappelikon, mens andre har hvitt (se Figur 6). De som har gult mappelikon inneholder nye innlegg siden sist du var pålogget. Mer også valg-boksen som er like under tittellinja - "Vis nye emner siden sist pålogget". Ved å klikke der får man opp en liste over alle innlegg som er kommet siden sist man besøkte Slektsforum. I den lista finnes det mange flere valg også for å få opp en begrenset liste over innlegg. Man kan blant annet få se alle innlegg siste døgn eller siste uke, eller man kan velge å se alle emner man selv har deltatt på. Da har man god oversikt over alle debatter man selv har bidratt til. Ved å logge seg inn beholder man som nevnt samme identitet hele tiden, og man er sikret mot at noe personalia skrives inn feil. På den måten vil alle egne innlegg og emner kunne finnes igjen med et enkelt klikk.

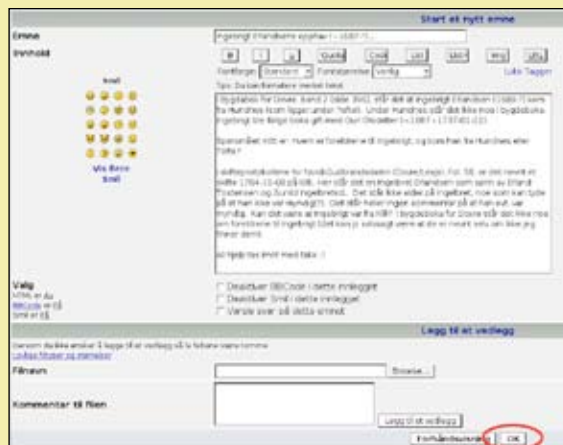

Figur 6: Oversikt over nye innlegg.

Nytt innlegg

Når man trenger hjelp til en etterlysning kan man enkelt opprette et nytt emne i Slektsforum. Først må man gå til det forum hvor innlegget skal plasseres. Deretter klikker man på knappen "Nytt emne" (se Figur 5), og man får opp et skjema for å skrive inn etterlysningen (se Figur 7). Når man legger inn en ny etterlysning er det viktig å legge ved så mange opplysninger som mulig for å gjøre det lettere å hjelpe. Jo flere opplysninger man kommer med, jo større sjanse er det for at noen kan hjelpe. Det er også mulig å legge ved bilder (innskannet side fra en kilde) eller lenker til steder på Internett for å hjelpe til med å gjøre informasjon så tilgjengelig som mulig for de som skal hjelpe. Når innlegget er skrevet ferdig kan man enten trykke på knappen "Forhåndsvis" for å få se hvordan innlegget vil vises, eller man kan klikke direkte på "OK" (se nederst i Figur 7). Det er mulig å foreta endringer i egne innlegg etter at det er lagt på plass, men det anbefales ikke å foreta endringer etter at noen har svart på innlegget. Da er det bedre å komme med nye opplysninger i et nytt innlegg.

Når man skal legge inn et nytt emne er det veldig viktig å ha en god og beskrivende tittel på innlegget slik at det er lettere for andre å finne det igjen. Også når man ser lista over emner i et forum er det nyttig å ha beskrivende titler slik at man ser hva emnet handler om. Gårdsnavn, slektsnavn eller tidsepoke være gode stikkord til en tittel.

Figur 7: Legge inn et nytt emne.

Svare på innlegg

Det er viktig at alle som har mulighet til å hjelpe med etterlysninger hjelper til og svarer på etterlysninger. På den måten blir etter hvert mange slekts-gåter løst, og alle drar nytte av det. Det finnes veldig mange løste slekts-gåter allerede, så det er bare å begynne å høste av det som er gjort. Kanskje akku-

rat du sitter på løsningen på et problem et menneske på andre siden av landet har presentert. I eksempelet i Figur 8 får Unni Ekren hjelp av Sissel Holte med en nøtt fra Dovre. Skjemaet for å svare på et innlegg er likt med skjemaet som vises når man skal lage et helt nytt emne. Husk å sende en takk når noen kommer med hjelp.

Figur 8: Unni Ekren har fått god hjelp av Sissel Holte.

Søkemuligheter

For å søke i innlegg i Slechtsforum klikker man på lenken “Søk” (se Figur 3). Som medlem i DIS-Norge har man utvidete søkemuligheter i Slechtsforum. Man har mulighet for å søke på ord fra hele meldingstekstene, ikke bare på nøkkelord eller tittel. Det er også flere måter å begrense søket på for å få mer relevante treff. En mulighet er å velge hvilket forum det skal søkes i. En annen er å tidsbegrense søket slik at man for eksempel bare ønsker å søke på innlegg fra siste måned. Disse søkefunksjonene kan selvsagt kombineres for å optimalisere søket.

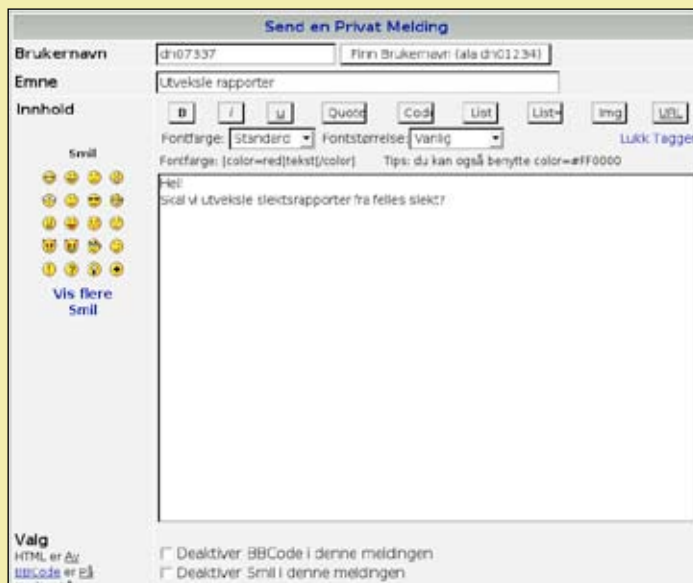
Siden nesten alle etterlysningsfora og diskusjonsfora i DIS-Norge ligger i Slechtsforum er det mulig å søke på innlegg over hele landet på tvers av lokallags- og regiongrenser. Dette bidrar til at Slechtsforum blir en enorm erfaringsdatabase til glede for brukerne.

Private meldinger

Det er også mulig å opprette personlig kontakt mellom brukerne. Dette kan gjøres i form av “private meldinger”. Hvis man ikke ønsker å oppgi sin e-postadresse i et innlegg kan man kontakte andre brukere ved å sende private meldinger. Disse meldingene er bare tilgjengelige for mottaker. For å sende en privat melding til en annen bruker klikker man på knappen “pm” (se nederst på Figur 8). Figur 9 viser hvordan man kan skrive en privat melding. Private meldinger kan også brukes for å diskutere opplysninger som ikke tillates åpent på Slechtsforum

(bl.a. av personvern hensyn). Private meldinger er bare synlige for den som mottar den private meldingen.

Når du kommer i kontakt med andre brukere og vil fortsette med en mer interaktiv dialog kan dere gå over på DISchat. Det er lenke til DISchat øverst i vinduet på Slechtsforum.

Figur 9: Sende en privat melding.

Er det noe du lurer på angående Slechtsforum kan du sende en e-post til slechtsforum@disnorge.no Slechtsforskere møtes på Slechtsforum!

Under Etterlysninger -> Oppland -> Gudbrandsdalen -> Lesja -> Guttorm Svendsen f.1827 Lesja /Op. gikk det nylig en tråd som endte opp i dette begeistrede gledesutbruddet. Slekt og Data gjengir det med tillatelse fra Unni Ekren:

Strategiutvikling i DIS-Norge

Da stafettpinnen ble overlevert til det nye styret på landsmøte i Stjørdalen i fjor, ble vi oppfordret til å sette i gang en strategiprosess. Den nye styrelederen kvitterte med at dette ville bli en prioritert oppgave så snart styret hadde konstituert seg. Strategiprosessen er nå vel i gang, og etter tre styremøter hvor dette temaet har vært hovedsak på agendaen, føler vi at tiden er inne til å informere alle medlemmer om status i dette arbeidet. Vi har også planlagt en grundig gjennomgang og diskusjon på tillitsmannskonferansen i april.

Utgangspunktet for prosessen har vært tidligere brukerundersøkelser i DIS-Norge samt foreningens vedtatte visjon og målstruktur. Vi har brukt en del tid på å sette oss inn i foreningens indre liv og de omgivelsene som vi på en eller annen måte må forholde oss til. Dette har vært viktig for et nytt styre også ut fra behovet for å få en felles forståelse av organisasjon og oppgaver.

Vi prøver å løfte blikket noe for å se hvordan foreningen bør utvikle seg i tiden framover. Målet er å få et "sanntidsbilde" av foreningen og utvikle et styringsverktøy som styret kan bruke for å ta riktige beslutninger, gjøre de rette prioriteringer og videreutvikle foreningen i en strategisk riktig retning. Hvis vi har en felles forståelse av hva vi vil være en gang i fremtiden er det lettere å vurdere enkelttiltak og se om de vil bringe oss et lite steg videre i riktig retning eller ikke.

Vi bruker en metodisk tilnærming som går ut på å vurdere foreningens videre utvikling med spesiell fokus

på våre leveranser, vår økonomi, våre interne prosesser og vår læring og utvikling. Disse perspektivene danner så utgangspunktet for de strategiske målene. Styret har brukt av egne krefter for å fremskaffe en prosesskonsulent – det er det Arne Langeland som har stått for.

Strategi har med våre fremtidige veivalg å gjøre, både de planlagte veiene og de som blir til underveis. Strategien skal også si noe om hvordan samhandlingen med våre omgivelser bør være. Definisjonsmessig er alle bevisste handlinger i forhold til en utvikling et strategisk arbeid. Tidligere tillitsvalgte har tatt mange viktige strategiske valg for foreningen, vi ønsker å videreutvikle denne gode tradisjonen.

I tillegg til økonomi og regnskap – som er foreningens fysiske kapital – ønsker vi å ha større fokus på vår intellektuelle kapital som er summen av virksomhetens kunnskap, kompetanse og erfaring. Vi ønsker styringsinformasjon på alle disse områdene for å sikre at foreningen utvikler seg i ønsket retning mot de strategiske målene og vår visjon.

For å visualisere og kommunisere denne prosessen, har vi utarbeidet et strategisk kart. Her blir de strategiske målene formulert for alle perspektivene (våre leveranser, vår økonomi, våre interne prosesser og vår læring og utvikling). Som tidligere nevnt er det disse perspektivene som danner grunnlaget for målene.

Her skal vi se nærmere på hva som inngår i ovennevnte perspektiver:

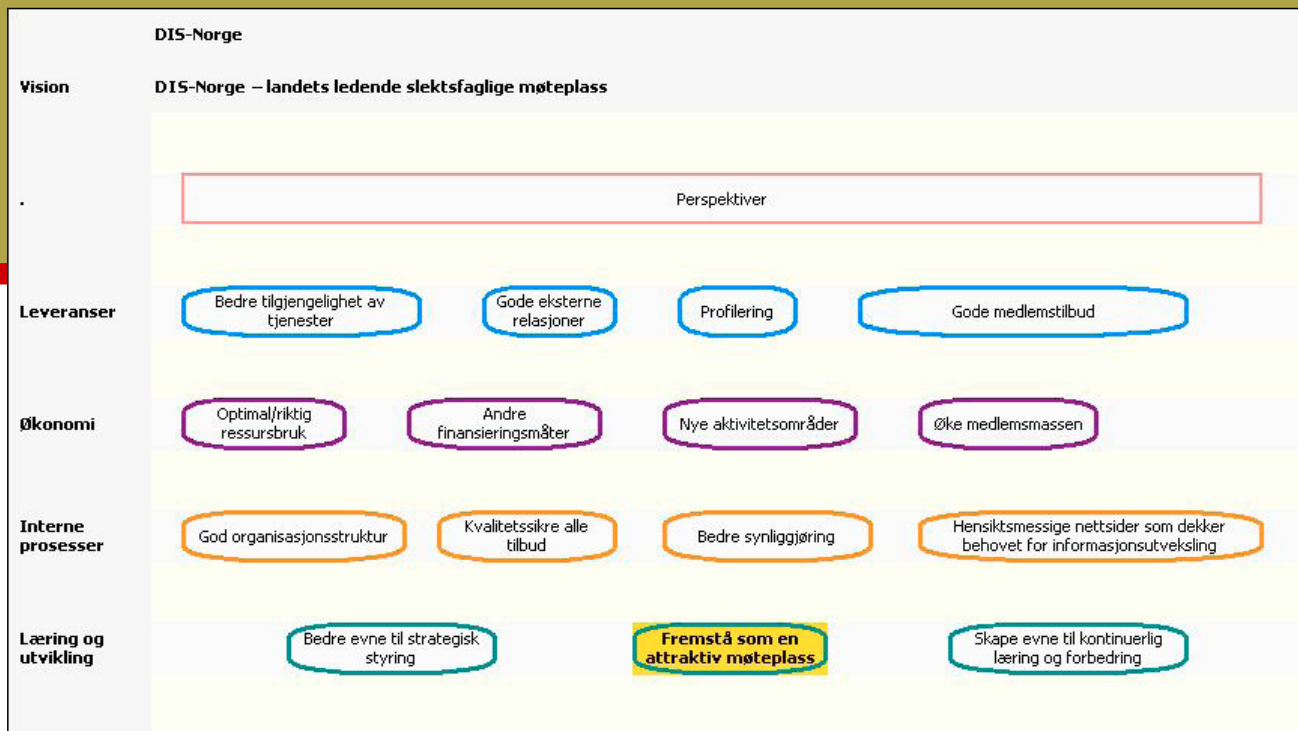
Våre leveranser: Dette er foreningens produkter eller tjenester

som medlemmene får for den medlemsavgiften de betaler. Det er viktig å kjenne medlemmenes (også de potensielle medlemmenes) behov og ønsker. Verdien av tilbudet er summen av produkter og tjenester, vårt "image" (usynlig egenskap basert på vår kultur) samt personlige virksomhetsrelasjoner. Målet er å få tilfredse og lojale medlemmer. Også eksterne relasjoner inngår i dette perspektivet. Vi må vite hvem det er som utgjør våre omgivelser, hvilke muligheter og utfordringer vi kan møte, hva vi bør jobbe videre med og hvilke trusler vi bør unngå.

Økonomi: Vi må kjenne vår økonomiske situasjon og ha et bevisst forhold til hvordan vi forvalter overskuddet, slik at det bidrar til videre vekst i virksomheten, fortrinnsvis vekst på lang sikt.

Interne prosesser: Vi må vite hvilke prosesser som pågår og ha kunnskap om hvorfor noen er viktigere enn andre. Det er nødvendig å være klar over hva som er våre sterke og svake sider. Vi må identifisere de kritiske prosessene som vi må utføre godt, det vil si at de må være effektive og kvalitetssikrede!

Læring og utvikling: Oppgaven her er blant annet å finne smartere og billigere måter å produsere på, for eksempel ved å forbedre eksisterende produkters funksjonalitet og kvalitet. Et annet forhold som må vektlegges er å vurdere om vi kan utvikle nye produkter og løsninger for å tilfredsstille medlemmenes behov. Kort sagt; om vi er i stand til å forbedre vår innovasjonsevne. Vi må videreutvikle en kultur som gir rom for kreativitet,

personlig ansvar og læring. Spørsmålet om hva det er vi må få på plass for å bli en reell lærende organisasjon, blir viktig. Ikke minst for å veilede oss på hvordan vi kan legge til rette for systemer for kontinuerlig læring. Et annet forhold vi må tenke på er hvordan vi kan sikre at kompetanse og erfaring forblir i virksomheten selv om folk slutter.

Den strategiske planleggingsprosessen er nødvendig for å forstå egen situasjon i forhold til de utfordringer og trusler som omgir oss. Det er et viktig verktøy for å klarlegge våre mål og ikke minst dokumentere hvordan målene våre er fremkommet. Da vil vi lettere forstå hva som skal til for å nå målene og gjøre justeringer i det strategiske kartet når det blir nødvendig. Da skal vi bli i stand til å vurdere alternative handlinger og analysere konsekvensene av disse.

Selve prosessen er svært viktig og den foregår hovedsakelig i styret. Men like viktig er det å kommunisere resultatet inn i organisasjonen – til medlemmene og ikke minst til de til-litsvalg-te – slik at de forstår hvordan målstrukturen er fremkommet og forhåpentlig motiveres til å følge den.

Det må til for at organisasjonen skal jobbe i takt mot et felles og akseptert mål.

Vi har tatt utgangspunkt i følgende tre hovedspørsmål:

1. Hvor er vi? - Hva kan vi make å gjøre i fremtiden?
2. Hva bør vi gjøre i fremtiden?
3. Hvor vil vi? - Hva ønsker vi å gjøre i fremtiden?

En avart av dette er også: Hva gjør vi i dag som vi ikke lenger bør holde på med? Strategisk planlegging er en søke- og feile prosess hvor de nevnte tre hovedspørsmål står sentralt;

Det første spørsmålet er avhengig av en dypere innsikt i hva foreningen kan make å gjøre. Kunnskap om våre sterke og svake sider og innsikt i det å utnytte våre sterke sider bedre og helst fjerne de svake. For å finne svaret på dette har styret gjennomført en intern analyse for å synliggjøre våre sterke og svake sider.

Det andre spørsmålet er avhengig av vår evne til å utnytte og tilpasse oss omgivelsene og endringene i disse. For å svare på dette spørsmålet har vi gjennomført en analyse av våre omgivelser for å kartlegge alle

aktører (de som betyr noe for oss). Et sentralt spørsmål er hvordan vi skal forholde oss til disse aktørene. Dessuten prøver vi å identifisere fremtidige muligheter og trusler (mulighetene kan utnyttes og truslene unngås eller vi må tilpasse oss dem).

Det tredje spørsmålet er basert på vår visjon og ønskede aktiviteter i foreningen. Her har vi blant annet tatt utgangspunkt i visjonen og målstrukturen utarbeidet av tidligere styre.

En fullstendig oversikt over dette materialet vil bli presentert på til-litsmannskonferansen. Der tar vi også sikte på å diskutere konkrete og prioriterte tiltak som skal inngå i en handlingsplan for det kommende året og noen år framover. Dette er sluttproduktet for denne prosessen. Har du synspunkter eller innspill til arbeidet vår, hører vi gjerne fra deg. Send gjerne en epost til leder@disnorge.no.

Styret i DIS-Norge

Diskulogen nr. 74 nov. 2006

Släktforskarlagarna i Nacka 12.-13. august samlet hele 6107 tilhørere og tilskuere. Det var et tall å måle seg mot for norske arrangører!

Marianne Söderberg, som hadde laget programserien Din släktsaga på svensk tv, redegjorde for slektshistorieprogram på andre tv-kanaler. I et tysk program seilte et antall personer fra Bremerhaven til USA slik som utvandrere hadde gjort på 1800-tallet. Klær, mat og teknikk var som på den tiden. I BBC hadde en kjent person søkt etter sine røtter ved å lete i arkivene og prate med folk. Slik viste man slektsforskning i praksis. Marianne Söderberg syntes at den svenske versjonen var mest ekte, den viste virkelig slektsforskning gjennom en mann som hadde arvet flere kartonger med brev. De kom ikke lenger tilbake enn til andre halvdel av 1800-tallet.

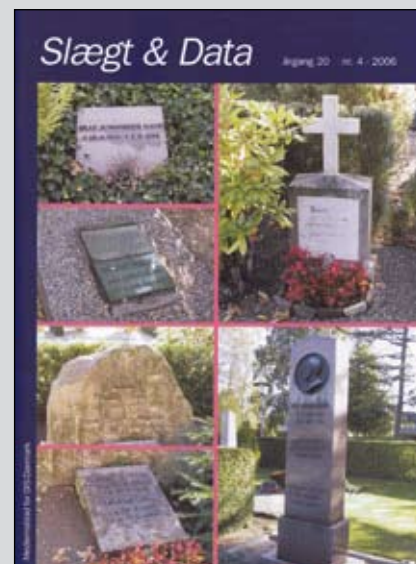
Mölnalds bibliotek har lagt opp en lenkkatalog med 20.000 lenker til hele Internett. Gå inn på adressen bibliotek.molndal.se/gemensam.

SLÄKThistoriskt FORUM 5/2006

Vi kjenner til at forfedre gjerne ville ha respekterte borgere i samfunnet til faddere for sine barn. Tidsskriftet gjengir et brev fra en pastor i Norrköping som i 1660 gikk langt for å få en grevinne som gudmor til sin datter. Grevinnen bodde i Stockholm mens dåpen skulle skje i Norrköping. Grevinnen kunne derfor ikke komme til dåpen, men dåpsbarnet skulle oppkalles etter henne, og faren ba grevinnen om forlatelse for at han ba om at mosteren til barnets mor, en "simpel adelsdame" skulle representere henne. Presten undertegnet seg "Underdånighe och ödmjuke tienare så lenge wij leffwer".

Tidsskriftet har flere artikler om EMIBAS, et svensk emigrantregister med persondata om 1,1 millioner svenske emigranter. Den kan bestilles gjennom www.genealogi.se. Lederen for Svenska Porträttarkivet skriver om arkivet som fyller 90 år og har 95.000 portretter på lager.

Slægt & Data nr. 4/2006

DIS-Danmark har nå utlyst en konkurranse om det beste nye logo for foreningen.

Forlaget Yduns æbler har utgitt Slægtsforskerens hvem – hva – hvor.

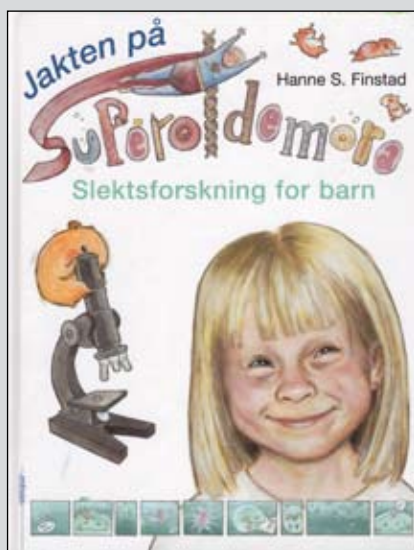
Slektsforskeren Jørgen Ladegaard har skrevet en spennende historie om jakten på sin tapte barndom. Faren var gått fallitt da sønnen var 13/14 år, og barna ble bortplassert til farens og morens foreldre. Gjennom kinoannonser og aviser kom de fram til det nøyaktige tidspunktet for når familien ble oppløst. Så gjaldt det å gå gjennom 600-700 brev hos en gammel tante, rettsprotokoller og protokoller fra Kongens Foged for å finne ut hva som egentlig hadde skjedd. Slektshistorie er langt mer enn kirkebøker og folketellinger.

Bladet har en anmeldelse av Peter Korsgaards bok "Kort [kart] som kilde".

En 15 årig slektsforsker har skrevet en skoleoppgave om sine tiptippoldeforeldres ungdom på 1800-tallet.

En tippoldemor i Odense fikk ti barn i løpet av 13 år fra hun var 22 år, to døde som små, seks av de andre ble over 70 år. En tippoldefar bodde hele sitt liv på en bondegård. Så forteller 15 åringer om livet til disse to, den ene i by, den andre på landet, skolen, dagliglivet, bryllup, fødsler og alderdom. Nettopp det kjøttet vi ønsker på de slektingene vi skriver om!

BOKOMTALE

Hanne S. Finstad: Jakten på superoldemora, Slektsforskning for barn

Ved Finn Holden

Mange av oss har, eller har hatt, foreldre eller besteforeldre som har fortalt oss om barndommen sin. Mye av dette har vi glemt igjen.

Denne boka har sin bakgrunn i en mormor som ble uhelbredelig kreftsyk, og datteren og barnebarnet

brukte tiden ved sykesengen til å snakke om den sykes oppvekst i Finnmark. Så ble barnebarnet Matilde også lagt inn på sykehus, og tiden ved sykesengen ble brukt til å snakke om mormor og andre formødre. De begynner med å gå gjennom gamle familiebilder, bildet av mormoren og hennes mor og mormor igjen. Moren oppdaget at slektsforskere kan få hjelp fra biologien. Derfor ble denne boka om slektsforskning ikke en bok om kirkebøker og arkiver, men om utviklingen av livet på jorden og menneskets forplantning. Slik gikk de fram for å finne svaret på spørsmålet: Hvem var superoldemora vår?

Når Matilde kommer hjem fra sykehuset, får hun en gullhamster og en liten bok som fulgte med dyret. Den handler om gullhamsternes "slektshistorie", fra den første ble fanget i Syria i 1930 for å produsere forsøksdyr til universiteter. Matilde spør hvordan forskere kan vite at alle gullhamstere stammer fra superoldemora i Syria. Moren forteller om de usynlige energifabrikkenne vi alle har inni oss, og at den første energifabrikken inni alt levende kanskje ble laget for 2500 millioner år siden. Så forteller moren hvordan energifabrikkenne går i arv.

Matilde vet nå om utviklingen fra hamsterens superoldemor til hennes eget kjæledyr, men hvordan er det for henne selv? Moren tok kontakt med en fjern slektning, slektsforskeren Greta Hysvær, som viste som eksempel en russisk Matrusjkadukke, en dukke med syv dukker inni hverandre. Hun gav dukkene navn etter hvert som hun tok dem fram. Den største dukken kalte hun Brita Sivertsdatter,

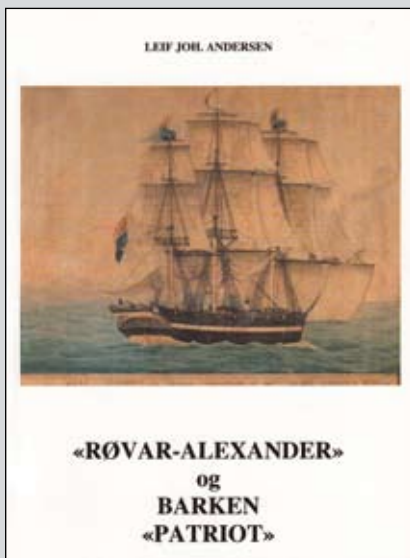
født i 1720, den innenfor var datteren til Brita, så datter etter datter, den innerste var Olaug, Matildes oldemor. Så fortalte Greta Matilde det hun visste om denne rekken av kvinner. Matilde regnet seg til at Brita var hennes seksgangertippoldemor, men fremdeles ikke noen superoldemor.

Moren kjøper boka "Evas syv døtre", hvor britiske forskere hevder å kunne påvise at nesten alle mennesker i Europa stammer fra en av syv mødre, som alle levde i steinalderen. Prøver fra munnhulen kan vise hvilken av stammødrene vi stammer fra. Moren skrapte celler fra munnhulen til Matilde og sendte prøven til England. Forskerne svarte at Matilde stammet fra Ursula, som levde for 45.000 år siden, og fortalte i et brev hvordan Ursulas liv kan ha vært.

Matilde og noen kamerater finner ut om sine besteforeldre, en trekkspiller, en med et våpenskjold og en motstandsmann under okkupasjonen. Hun får moren til å gå på nettet (www.oxfordancestors.com), finne Ursulas etterkommere og skrive epost til flere av dem. Matilde får svar fra noen av dem.

Matilde og moren går videre, via norske forskere til hva de vet om Ursulas familie og hennes superoldemor igjen. Se selv, boka gir mange kunnskaper i en lett anretning.

"Jakten på superoldemora" har mange tegninger og bilder og er lett å lese. Min svigerdatter har lest denne boka sammen med mitt barnebarn på 11 år, og de likte den. Noe å prøve for andre besteforeldre eller foreldre?

Leif Joh. Andersen: "Røvar-Alexander" og barken "Patriot"

Ved Finn Holden

Som gutt hørte Leif Joh. Andersen ofte historier om Christian Alexandersen og om Røvar-Alexander, og da tilføyde faren til gutten "din tippoldefar", mens moren tilføyde "en sjørøver".

Det er klart slikt måtte stimulere unggutten til å finne ut mer om sin stamfar. Det har han da også gjort, men funnet bare ti år av hovedpersonens liv. Resultatet er blitt denne boka på eget forlag, Varhaug forlag på Leknes i Lofoten.

Sjøkaptein Christian Alexandersen dukker opp av intet i 1809, sier at han er født i Oldenburg og borger av Hamburg, men uten at Andersen har klart å verifisere dette. Han ble kaptein på den russiske båten Patriot i 1809 og hadde et sterkt selvbilde. På ett av skipets dokumenter skrev han "Jeg Christian Alexandersen, skipper, nest efter Gud". Han ble kapret i 1811

utenfor Lødingen med last til fiendelandet England. Kaprerne tjente godt på salget av Patriot med last, men tradisjonen vil ha det til at Alexandersen fikk sin del av kaken. Tre år senere var han nemlig gjestgiver og handelsmann på Borgvær i Lofoten.

Ifølge tradisjonen økte han velstanden ved innførsel av korn fra Russland gjennom engelske sperringer. Det gikk mange historier om "Røvar-Alexander". De minsket jo ikke da han besvangret tre kvinner i Lofoten og sørget vel for dem og deres barn. En dag i 1821 forsvant gjestgiver Christian Alexandersen sporløst fra Borgvær etter å ha innsatt en bestyrer for en bedrift som da var insolvent. Senere hørte en ikke mer til ham.

Det er mye spennende stoff i boka, men dette skjemmes av en layout med for mye fet skrift, unødig bruk av kursiv og anførselstegn. Fremdriften i historien skjemmes av altfor mange brudd i beretningen. Likt og ulikt gjengis fra aviser, hva er troverdig, hva er sagn?

Men spennende og eventyrlig er det til tider.

Tore Strømøy og Finn Karlsen: På sporet av deg selv ved Finn Holden

For noen år siden utga Tore Strømøy en sympatisk bok om slektsforskning ut fra sine erfaringer med TV-programmet "Tore på sporet". Nå har han utvidet boka i samarbeid med tidligere leder i DIS-Norge, Finn Karlsen. Den nye utgaven, "På sporet av deg selv", er langt mer en lærebok i slektsforskning.

Gir den noe nytt i forhold til den

viktigste læreboka på norsk, "Våre røtter"? Bortsett fra noen ord om notateteknikk gjør den ikke det. Tore Strømøy begynner, som i den forrige boka, med å fortelle om hvorfor slektsforskning gir mange gleder. Så kommer kapittel om dataoppbevaring med eksempler på data fra en folketelling. Det er viktig å innskjerpe riktig notateteknikk, men kanskje ikke for leseren vet hva en folketelling er. For meg virker dette som en omvendt fremgangsmåte. Jeg ville ha startet med den første opprullingen av de muntlige kilder i familien, hva vi bør spørre om og hvordan vi skal oppbevare disse dataene.

Hva er det vi vet om slekten vår i det øyeblikk vi begynner å forske videre på den? De eldste i slekten kan kanskje gi oss noen opplysninger, som vi kan gå videre på. Dette kan igjen bestemme hvor vi går videre. Strømøy og Karlsen ville ha tjent på å ha begynt med et case som står bakerst i boka. I "Mysteriet på låven" forteller Strømøy om Erik Eng som fant på låven en gammel sigarkasse med brev og bilder fra sin oldemor Johanna. Dette bestemte gangen i denne slektsforskningen. Nå blir i stedet fremstillingen litt enkel og tilfeldig.

Jeg har forsøkt å lese kapitlet om Internett som om jeg aldri hadde vært inne på nettet som slektsforsker. Ville kapitlet ha hjulpet meg? Jeg tviler. Jeg tror jeg ville ha startet med Digitalarkivet, vist hvilken utrolig datakilde det er og gått videre derifra. Nå omtales Digitalarkivet i stedet 70 sider senere, men da svært klart.

Også de trykte kildene er merkelig

ordnet. Omtalen av bygdebøkene er splittet opp. En av de store fordelene ved bibliotekene for en slektsforsker er jo muligheten til å kunne fjernlåne den lokallitteratur du vil ha, fra alle landets biblioteker. Derfor burde kapitlet om "På sporet i trykte kilder" ha vært knyttet sammen med bibliotekene. Strømøy og Karlsen nevner at for informasjon om gårder i Norge kommer vi selsagt ikke utenom Norske Gaardnavne av Oluf (ikke Olaf) Rygh, men vi kommer heller ikke utenom verket Norske Gårdsbruk. Ellers er jeg overrasket over at våre store norgeshistorier – Aschehougs, Karsten Alnæs og Cappelens – ikke er nevnt som oppslagsverk. De er gode kilder om landbrukssamfunnet, levekår og politisk utvikling.

Kapitlet om gamle bilder er symptomatisk. Vi blir fortalt at vi må få identifisert personene på bildene og ta vare på kopiene. Men ikke ett ord om hva bildene forteller. Et fint slektsbilde av fire kvinner og to barn er "fascinerende" (s. 20). Men hva er det fascinerende ved bildet, hva forteller klesdrakten og oppstillingen? Bildet forteller en historie, det er noe langt mer enn "bare" et bilde av noen damer i slekten. Først i boka er det et bilde av Tore Strømøy foran farfarens hus. Jeg mener at i bilder av slektens hus bør bygningen være hovedmotivet, ikke slektsforskeren.

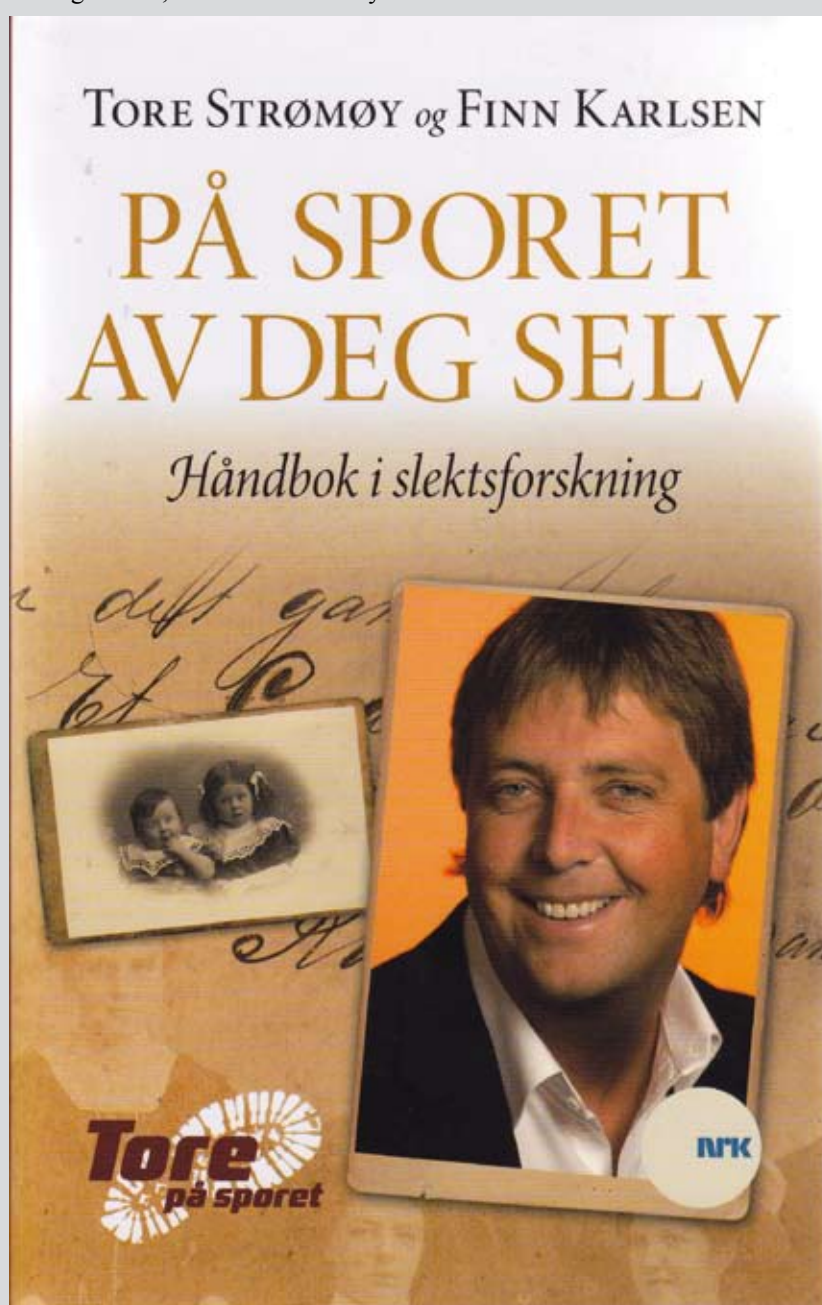
Kildehenvisningene blir mange og lange. For eksempel: Muus, Julius og Muus, Alfred: Niels Muus's Æt, Muus-slægten i Snaasa 1642-1942, Trondheim 1942, s. 10ff (s. 48). Skal slikt føres opp ved hver henvisning til denne boka, tar det både tid og plass.

Hvorfor ikke lære av ekspertene, historikerne? De ville ha ført verket opp i en særskilt litteraturliste og som kildehenvisning skrevet noe slikt som Muus: 10ff.

Som lærebok i slektsforskning gir boka ikke noe nytt til en noe erfaren slektsgransker, men heller ikke mye

til en nybegynner. Verdien av boka ligger først og fremst i den glede den uttrykker over slektsforskning som hobby og kunnskapskilde.

Strømøy og Karlsen: På sporet av deg selv. ISBN-10-82-04-12391-4.

APRIL

tirsdag 10. Sandnes. Lura Bydelshus, Kafeteria kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland. Embla Familie og Slekt brukermøte

tirsdag 10. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg. DIS-Treff på DIS-Norge sine sider.

onsdag 11. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark. Arbeidsmøte med oppstart av Kurs for interesserte. Hvordan lage Slektsbok ut fra eget Slektspogram og Word. Start kl.18.00 - varighet ca 1 1/2 time med Kursleder Ola Klefsås. Dette vil foregå i bakre del av Lesesalen slik at andre kan fortsette sin leting etter slekt i fremre del av lokalet. Arbeidsmøte som vanlig fra 18.00 - 21.00 med kaffe pause 19.30.

onsdag 11. Molde. Molde vgs. datarom 19. Østfløya. kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal avd. Molde.

onsdag 11. Oslo. Riksarkivets auditorium kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus inviterer til Medlemsmøte Tema: Hvordan finne slekt fra Sverige - kilder og metoder. Vi har vært så heldig å få Anita Gärtz fra DIS-Väst til å holde foredraget! NB! Ekstraordinært årsmøte: suppleringsvalg styret, i forkant av medlemsmøtet.

onsdag 11. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Tema: "Før bygdebøkernes tid".

torsdag 12. Stavanger. Det norske utvandrersenteret kl 18:00 - 21:00. DIS-Rogaland Slektstrøst og Internett. Drøst om slekt og slektspogrammene BK, FTM m.m. Søking på internett og bruk av kildene på utvandrersenteret.

torsdag 12. Husnes. Kvinnherad bibliotek kl. 19:00. DIS-Hordaland-Kvinnherad. Idedugnad: Korleis reigistrere i slektspogrammet ditt, for å legge grunnlag for ei god slektsbok!

lørdag 14. Råde. Bøndenes hus, Råde kl. 11:00. DIS-Østfold. Medlemsmøte. Peter Sæter vil tipse oss om bildebehandling, dvs. scanning, redigering, klipping og liming, i forskjellige programmer.

mandag 16. Stathelle. Bamble Bibliotek

kl. 18:30. DIS-Telemark. Medlemsmøte. mandag 16. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold. Møte i brukerguppen for Legacy.

mandag 16. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland BK brukerguppen møtes. Lær deg Brothers Keeper.

mandag 16. Levanger Bibliotek kl. 19:00. DIS-Nord-Trøndelag. Åpent medlemsmøte med kaffeprat.

mandag 16. Arendal. Grandgården kl. 19:00. DIS-Aust-Agder avholder medlemsmøte. Demonstrasjon av internett for intern og ekstern bruk i slektsforskning.

tirsdag 17. Orkanger. DIS-Sør-Trøndelag Lokalt treff i Orkdal. Aspa-ætta - Slektforskning fra middelalderen, adel på Nordmøre? Mange har Aspa-ætta i sin slektstavle. De eldste leddene er meget omdiskutert og det kan hende at noen må skrive om sine tavler. Vi går gjennom en del av nyere forskning på området. Samtidig kommer vi inn på de spesielle problemene som gjelder slektsforskning i middelalderen.

tirsdag 17. Kongsberg. Raumyr skole, Kongsberg kl. 18:30. DIS-Buskerud. Møte for interesserte i kilderegistrering. Kilderegistreringskoordinator er til stede sammen med gruppen i Kongsberg.

tirsdag 17. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland brukerguppen TMG har møte.

onsdag 18. Oslo. Ullevålsveien 1 kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus Brothers Keeper brukergruppemøte. Hjelp og tips om bruk av slektsprogrammet.

onsdag 18. Stavanger. Det norske utvandrersenteret kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland Medlemsmøte på Utvandrersenteret. Landskyld, del 3.

onsdag 18. Bergen. Kronstad Hovedgård kl. 19:00. DIS-Hordaland. Foredrag.

torsdag 19. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold. Medlemsmøte.

fredag 20. Dalsland, Sverige. DIS-Vestfold REISER TIL SVERIGE

DIS-Vestfold arrangerer "Sverige Seminar" i på Kroppefjäll i Dalsland. Foredragsholdere: Roland Olsson vil prate om smugglere og annet. Kjell Åberg - Smeder og Smedslekter. Anneli Andersson - Genline, Husforhør og andre kilder, Kent Karlsson - Arne fra Buhle og hans etterkommere. Videre vil både slektsforskerrommet på Biblioteket i Ed og Mellerud Museums slektsforskersenter være åpent for oss både lørdag og søndag. PÅMELDING NØDVENDIG.

lørdag 21. Tromsø. Tromsø bibliotek og byarkiv kl 11:00 - 13:00. DIS-Troms. Kurspreget seminar: Hvordan komme i gang med slektsforskning på PC og hvordan bruke PC i slektsforskningsarbeidet?

tirsdag 24. Namsos. Namsos bibliotek kl. 19:00. DIS-Nord-Trøndelag.

onsdag 25. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 13:00. DIS-Buskerud Drammen i samarbeide med Buskerud Slektshistorielag har "Åpent hus" i våre lokaler på Gullaug Aktivitetssenter onsdag 25. april mellom kl. 13:00 og 20:00. Alle er hjertelig velkommen til en slektsopplevelse.

onsdag 25. Bergen. Kronstad Hovedgård kl. 18:00. DIS-Hordaland Scannergruppens møte.

onsdag 25. Oslo. Ullevålsveien 1 kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus inviterer til Brukermøte for TMG-brukere.

onsdag 25. Kristiansund. Kristiansund videregående skole, St. Hanshaugen kl 18:30 - 21:00. DIS-Møre og Romsdal Kristiansund Medlemsmøte. fredag 27. Thon hotell Triaden, Lørenskog. DIS-Norge Styremøte nr 2-2007 Styremøte i DIS-Norge

lørdag 28. og 29. Triaden hotell, Lørenskog. DIS-Norge Tillitsmannskonferanse.

mandag 30. Lillehammer. Lillehammer Folkebibliotek. DIS-Oppland Hjelp til å finne slekta DIS Oppland stiller med erfarne slektsgranskere som kan hjelpe til å finne slekt ved hjelp av blant annet Internett. Det finnes trådløst nett på Biblioteket, så deltakerne kan ta med bærbar PC.

MAI

onsdag 2. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark. Arbeidsmøte. Kurset: Hvordan lage Slektsbok ut fra eget Slektsprogram og Word fortsetter også i kveld fra kl.18.00 - ca 19.30 med Ola Klefsås.

onsdag 2. Molde. Molde vgs. datarom 19. Østfløyen kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal avd. Molde.

onsdag 2. Oslo. Riksarkivets auditorium kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus inviterer til Medlemsmøte.

onsdag 2. Stathelle. Bamble Bibliotek kl. 19:00. DIS-Telemark Slektsscafe

onsdag 2. Vestfold Slektshistorisk Senter på Nauen kl. 19:00. DIS-Vestfold. Møte i brukergruppen for Brothers Keeper. Vestfold Slektshistorisk Senter på Nauen er åpent fra kl. 12.00 så det er bare å benytte de fasiliteter senteret har. Det serveres kaffe og vafler.

torsdag 3. Stavanger. Det norske utvandrersenteret kl 18:00 - 21:00. DIS-Rogaland. Slektsdros og Internett. Dros om slekt og slektprogrammene BK, FTM m.m. Søking på internett og bruk av kildene på utvandrersenteret.

torsdag 3. Bodø. Bodø bibliotek kl. 20:00. DIS-Salten Slektshistorielag. Russiske krigsfanger i Nordland. Fotokåseri om krigen og russiske krigsfanger i Nordland. Temaet fortsetter neste måned med en historisk tur i Bodø.

mandag 7. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold Møte i brukergruppen for Legacy.

mandag 7. Sandefjord. Ranvik ungdomsskole kl. 19:00. DIS-Vestfold Møte i Sandefjordsgruppen

tirsdag 8. Sandnes. Lura Bydelshus, Kafeteria kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland. Embla Familie og Slekt brukermøte.

tirsdag 8. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg. Genealogiske ressurser.

tirsdag 8. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00.

DIS-Haugaland brukergruppen Embla. Lær deg Embla.

onsdag 9. Lier. Gullaug Aktivitetssenter. DIS-Buskerud Drammen. Byvandring i Drammen. Varer ca. 3 timer.

onsdag 9. Oslo. Ullevålsveien 1 kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus Brothers Keeper brukergруппemøte. Tips og hjelp til bruk av BK.

onsdag 9. Bergen. Kronstad Hovedgård kl. 19:00. DIS-Hordaland. Brukermøte.

torsdag 10. Husnes. Kvinnherad bibliotek kl. 19:00. DIS-Hordaland-Kvinnherad Brukermøte.

mandag 14. Stathelle. Bamble Bibliotek kl. 18:30. DIS-Telemark Medlemsmøte.

mandag 14. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland medlemsmøte Informasjon og internett. Kaffe og slektsprat.

mandag 14. Arendal. Grandgården kl. 19:00. DIS-Aust-Agder avholder medlemsmøte Demonstrasjon av slektsprogrammet Embla.

tirsdag 15. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg. Brukermøte BK og TMG.

mandag 21. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland BK brukergruppen møtes. Lær deg Brother's Keeper.

tirsdag 22. Kongsberg. Raumyr skole, Kongsberg kl. 18:30. DIS-Buskerud. Møte for interesserte i kilderegistrering. Kilderegistreringskoordinator er til stede sammen med gruppen i Kongsberg.

tirsdag 22. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland brukergruppen TMG har møte.

onsdag 23. Bergen. Kronstad Hovedgård. DIS-Hordaland Scannergruppens møte.

onsdag 23. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Arbeidsmøte: Lier - Røyken – Hurum.

onsdag 23. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold Medlemsmøte. Vi får besøk av Marit Slyngstad fra Vestfold Fylkesarkiv.

onsdag 23. mai. DIS-Oslo-Akershus i samarbeid med Ski slektshistorielag. Medlemsmøte i Langhuset, Langhus i Ski kommune.

onsdag 30. Oslo. Ullevålsveien 1 kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus inviterer til Brukermøte for TMG-brukere, ta gjerne med bærbar pc.

onsdag 30. Kristiansund. Kristiansund videregående skole, St. Hanshaugen kl 18:30 - 21:00. DIS-Møre og Romsdal Kristiansund. Medlemsmøte. Medio mai. Froland. Frolands Verk. DIS-Aust-Agder avholder medlemsmøte I uke 22 besøk på Frolands Verk.

JUNI

lørdag 2. Bergen. Stord, Bømlo og Fitjar kl. 08:30. DIS-Hordaland Drar på tur Vi drar på tur med Åsane Historielag. Vi reiser til Stord, Bømlo og Fitjar.

mandag 4. Molde. Molde vgs. datarom 19. Østfløya. kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal avd. Molde.

mandag 4. Stokke bygdetun kl. 18:30. DIS-Vestfold Møte i brukergruppen for Legacy.

onsdag 6. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark Arbeidsmøte. Kurset: Hvordan lage Slektsbok ut fra eget Slektsprogram og Word fortsetter også i kveld fra kl.18.00 - ca 19.30 med Ola Klefsås. Blir det nødvendig fortsetter kurset til høsten.

onsdag 6. Oslo. Kvadraturen. kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus inviterer til sommerutfukt! Tradisjonen tro inviterer vi til sommerutfukt. Det vil denne gangen bli en guidet omvisning i "Kvadraturen" med omvisere fra Oslo Byes Vel.

onsdag 6. Vestfold Slektshistorisk Senter på Nauen kl. 19:00. DIS-Vestfold. Møte i brukergruppen for Brothers Keeper. Vestfold Slektshistorisk Senter på Nauen er åpent fra kl. 12.00 så det er bare å benytte de fasiliteter senteret har. Det serveres kaffe og vafler.

torsdag 7. Bodø. Oppmøte utenfor Nordlandsmuseet kl. 18:00. DIS-Salten Slektshistorielag krigshistorisk bytur. Russefangene - Krigshistorisk tur i Bodø.

fredag 8.- 9. Osloområdet. DIS-Norge Styremøte nr 3-2007.

mandag 11. Arendal. Aust-Agder-Arkivet kl. 19:00. DIS-Aust-Agder avholder medlemsmøte. Besøk på Aust-Agder-Arkivet i Arendal.

tirsdag 12. Kongsberg. Raunmyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg Emigranter

onsdag 13. Oslo. Ullevålsveien 1 kl. 18:00. DIS-Oslo/Akershus Brother's Keeper brukergruppe. Tips og hjelp for bruk av BK.

torsdag 14. Bodø. Bodø kirkegård kl. 18:00. DIS-Salten Slektshistorielag kulturhistorisk tur "Du glemmes ei" - gamle graver og kjente personer på Bodø kirkegård.

torsdag 14. Husnes. Kvinnherad bibliotek kl. 19:00. DIS-Hordaland-Kvinnherad Sommaravslutning. Vi planlegg haustens program, der vi blant anna vil sjå meir på korleis ein kan laga og ferdigstillast ei slektsbok.

lørdag 16. Nauen. Vestfold Slektssenter kl. 12:00. DIS-Buskerud Drammen. Sammenkomst med Vestfold Slektshistorielag.

JULI

torsdag 19. Stor Elvedal Bibliotek. Koppang kl. 11:00. DIS-Hedmark Stand på Kaupangdagene på Koppang. Tradisjonen holdes i hevd.

SEPTEMBER

tirsdag 4. Sandnes. Lura Bydelshus, Kafeteria kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland. Embla Familie og Slekt brukermøte.

tirsdag 4. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland brukerggruppen Embla. Treff de som kan Embla. Da går arbeidet mye raskere.

onsdag 5. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark. Åpent arbeidsmøte.

onsdag 5. Molde. Molde vgs. datarom 19. Østfløyen kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal avd. Molde.

torsdag 6. Stavanger. Det norske utvandrersenteret kl 18:00 - 21:00. DIS-Rogaland Slektsdrø og Internett. Drø om slekt og slektsprogrammene BK, FTM m.m. Søking på internett og bruk av kildene på utvandrersenteret.

torsdag 6. Bodø. Bodø bibliotek kl. 20:00. DIS-Salten Slektshistorielag. Slektslinjer på Helgeland. Slekter fra Alstahaug og Herøy gamle prestegjeld. Gerd Karin Lysholm og Finn Willumsen.

søndag 9. Tvedestrand. Nes Verk. DIS-Aust-Agder avholder medlemsmøte. Besøk på Næs Verk i Tvedestrand i samarbeid med Telemark.

mandag 10. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland medlemsmøte.

tirsdag 11. Kongsberg. Raunmyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg. Scannede kirkebøker.

onsdag 12. Snarum. Blaafarveverkets Dokumentasjonssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Besøk med omvisning på sentret.

mandag 17. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland brukerggruppen Bk har møte. Møt andre som kan lære av deg og du av dem.

onsdag 19. Stavanger. Statsarkivet kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland Medlemsmøte.

torsdag 20. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland medlemsmøte. Vi møtes og snakker slekt og data.

onsdag 26. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen.

28.-29 september . Osloområdet. DIS-Norge Styremøte nr 4-2007.

lørdag 29. Tromsø. Tromsø bibliotek og byarkiv kl 11:00 - 13:00. DIS-Troms. Kurspreget seminar: Hvordan komme i gang med slektsforskning på PC, og hvordan arbeide med PC i slektsforskningsarbeidet?

OKTOBER

tirsdag 2. Sandnes. Lura Bydelshus, Kafeteria kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland. Embla Familie og Slekt brukermøte.

tirsdag 2. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland brukerggruppen Embla. Treff de som kan Embla. Da går arbeidet mye raskere.

onsdag 3. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark. Åpent arbeidsmøte.

torsdag 4. Stavanger. Det norske utvandrersenteret kl 18:00 - 21:00. DIS-Rogaland. Slektsdrø og Internett. Drø om slekt og slektsprogrammene BK, FTM m.m. Søking på internett og bruk av kildene på utvandrersenteret.

torsdag 4. Bodø. Bodø bibliotek kl. 20:00. DIS-Salten Slektshistorielag. Bodø bys historie. Historikerne som skriver Bodø bys historie kommer og holder foredrag.

mandag 8. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland medlemsmøte. Velkommen til slektsprat.

mandag 8. Arendal. Grandgården kl. 19:00. DIS-Aust-Agder avholder medlemsmøte. Odd Egil Lillebø demonstrerer sin slektsdatabase.

tirsdag 9. Kongsberg. Raunmyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg.

onsdag 10. Molde. Molde vgs. datarom 19. Østfløya. kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal avd. Molde.

onsdag 10. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Tema: "Det reisende folk".

mandag 15. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland BK brukerggruppen møtes. Lær deg BK.

onsdag 17. Stavanger. Statsarkivet kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland Medlemsmøte.

LØRDAG 27. OKTOBER - SLEKTSFORSKERDAG OVER HELE LANDET!

lørdag 27. Bodø. Fylkeshuset, Bodø kl 10:00 - 15:00. DIS-Salten Slektshistorielag. Slektsforskerdagen 2007 i Salten. Slekstorg med ekspertpanel, søking etter slekt på mikrofilm, internett og databaser. Slektsforskerprogram, skanning av tekst og bilder. Ungdomshjørnet 15+ Nordlandsmuseet kommer med base over 150.000 digitale bilder som er søkbare. Kanskje finner du bestemors hus og oldefar på Lofotfiske? Åpne foredrag: Kl 12 Kort innføring i slektsgranskning, Torbjørn Seiring. Kl 13 og 14: Tema under planlegging.

lørdag 27. Drammen. Drammen Bibliotek kl. 10:00 . DIS-Buskerud Drammen Slektsforskerdagen 2007 - DIS-Danmark har bekreftet at de kommer.

lørdag 27. Arendal. Arendal Bibliotek kl 10:00 - 15:00. DIS-Aust-Agder arrangerer slektsforskerda.

lørdag 27. Kongsberg. Raumyr skole kl. 10:00. DIS-Buskerud Slektsforskerdagen

lørdag 27. Tromsø. Statsarkivet i Tromsø kl 11:00 - 15:00. DIS-Troms Slektsforskerdag 2007. Åpen slektsforskerdag med foredrag, demonstrasjon, informasjon, salg av hjelpemidler og adgang til Statsarkivets litteratur.

lørdag 27. Sted ikke fastsatt kl. 18:00. DIS-Hedmark.

NOVEMBER

torsdag 1. Stavanger. Det norske utvandrersenteret kl 18:00 - 21:00. DIS-Rogaland Slektsdrøs og Internett Drøs om slekt og slektsprogrammene BK, FTM m.m. Søking på internett og bruk av kildene på utvandrersenteret.

torsdag 1. Bodø. Bodø bibliotek kl. 20:00. DIS-Salten Slektshistorielag. Slegt fra Rana. Bygdekveld: Rana. Arbeidsmøte

uten foredrag, for folk med slekt og aner fra Saltdal kommune. Lokalhistoriker Ann Elise Altermark (?) vil være til stede og svare på spørsmål og veilede i 400 års slektsmateriale.

tirsdag 6. Sandnes. Lura Bydelshus, Kafeteria kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland Embla Familie og Slegt brukermøte

tirsdag 6. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland brukergruppen Embla. Treff de som kan Embla. Da går arbeidet mye raskere.

onsdag 7. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark Åpent arbeidsmøte.

onsdag 7. Molde. Molde, Molde vgs. datarom 19. Østfløyen kl. 18:00. DIS-Møre og Romsdal avd. Molde.

mandag 12. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland medlemsmøte. Velkommen til internett og slektsprat.

mandag 12. Arendal. Grandgården kl. 19:00. DIS-Aust-Agder avholder medlemsmøte Sven Magne Walle orienterer om sitt seilskuteregister.

tirsdag 13. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet kl. 18:30. DIS-Buskerud Kongsberg.

onsdag 14. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Tema: "Innflyttere til Drammen"

fredag 16.-17.november . Osloområdet. DIS-Norge Styremøte nr 5-2007

mandag 19. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland BK brukergruppen møtes.

onsdag 21. Stavanger. Statsarkivet kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland Medlemsmøte.

lørdag 24. Tromsø. Tromsø bibliotek og byarkiv kl 11:00 - 13:00. DIS-Troms. Kurspreget seminar: Hvordan komme i gang med slektsforskning på PC, og hvordan bruke PC i slektsforskningsarbeidet?

onsdag 28. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen.

DESEMBER

tirsdag 4. Sandnes. Lura Bydelshus, Kafeteria kl 18:30 - 21:00. DIS-Rogaland Embla Familie og Slegt brukermøte.

tirsdag 4. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland brukergruppen Embla. Treff de som kan Embla. Da går arbeidet mye raskere.

onsdag 5. Molde. Molde, Molde vgs. datarom 19. Østfløyen. DIS-Møre og Romsdal avd. Molde.

onsdag 5. Statsarkivet Hamar kl. 18:00. DIS-Hedmark. Tradisjonen føres videre også i 2007- avslutning før JUL med Gløgg og Pepperkaker. Foredrag først og arbeidsmøte etterpå. Kl.18.00 - 21.00

torsdag 6. Stavanger. Det norske utvandrersenteret kl 18:00 - 21:00. DIS-Rogaland. Slektsdrøs og Internett. Drøs om slekt og slektsprogrammene BK, FTM m.m. Søking på internett og bruk av kildene på utvandrersenteret.

torsdag 6. Bodø. Bodø bibliotek kl. 20:00. DIS-Salten Slektshistorielag. Julemøte med historisk foredrag.

mandag 10. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland medlemsmøte. Velkommen til jule-medlemsmøte.

mandag 10. Arendal. Grandgården kl. 19:00. DIS-Aust-Agder avholder medlemsmøte. Jan Fredrik Gundersen viser gamle post- og julekort.

tirsdag 11. Kongsberg. Raumyr skole, Datarommet. DIS-Buskerud Kongsberg.

onsdag 12. Lier. Gullaug Aktivitetssenter kl. 18:30. DIS-Buskerud Drammen. Julemøte med tema vedr. julen, samt kaker og gløgg.

mandag 17. Haugesund. IOGT huset i Haugesund (Bjørgvindsgt 40) kl. 19:00. DIS-Haugaland BK brukergruppen møtes. Kom du og da vel!

Returadresse:
DIS-Norge
Pb 6601, St. Olavs plass
0129 Oslo

Annonse

Familiehistorie er spennende!

Den nye **Embla Familie og Slekt v2007** er klar!

Lag en gårdshistorie i v2007 av Embla Familie og Slekt

Lag egne setninger i bokutskriften for hvert stedsnavn

Egne preposisjoner og fraser for hvert enkelt stedsledd

Bruk en stedsnavnsmal, gjerne fra DIS Norge. Glimrende for DIS-Treff

Sett inn mange bilder av gården

Gården kan ha flere forskjellige navn

Seks forskjellige stedsnavnsdelere

Skriv historien til gården

Programmet viser automatisk alle personer og familier som har hatt noe med gården eller stedet å gjøre. Hvem som er født der, har flyttet til stedet, har hatt skifte på gården, har giftet seg der osv.

Dato	AI	M	Kol	No	Be	V	Navn
Skifte							Stein Inge Hasland
Født	1835	0					Anton Hasland
Født	1895	0					Sara Lunde
Født	1912	0					Anton Hasland
Født	1913	0					Hilja Hasland
Hovedbilde	1913						
Født	1913	0					Sigrild Lunde
Endom	1923	11					Hilja Høngland
Skifte	1956	44					Hilja Høngland
Født	1960	0					Stein Inge Hasland
Født	5 apr 1965	0					Øyvind Bakke Hasland
Båst	1965						
Hopp i høyet	1998						Steinar Lunde og Kari Trebak
Yrke	1998	34	2				Stein Inge Hasland
Navnevariasjon	1999	35	1				Stein Inge Hasland
Testamente	2000	36					Stein Inge Hasland
Personer	2002	37					

Besøk oss på Internett - www.embla.no

Du betaler ingen ting før du har overført hele familietreet ditt til det fullnorske slektsprogrammet *Embla Familie og Slekt v2007*, og du betaler heller ikke noe før du er helt FORNØYD!

Embla Familie og Slekt er gøy, spennende og er meget enkelt å bruke!

**Kun kr.
890,-**